БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 228 (10289) | 1963 оной сентябриин 26, четверг | Сэн 2 мүнгэн

Гүрэндэ таряа тушааха, худалдаха социалис уялгаяа үлүүлэн дүүргэхэ гээшэ колхоз, совхоз бүхэнэй нэрэ түрын хэрэг

★ ★

Уялгаһаа гадуур үшөө 2000 центнер

...шье мэдэһээр, манай эндэхи ...тай нютагай таряалан ехэн-... үндэр хада гүбээ, хабшал газарта байдаг гээшэ.

...һээ тарилга хэхэ, ургаса ...дань механизаторнуудта ни-...рхэтэй болодог. Машина тех-... эрхимээр шудалһан, мэргэ-...адабари ехэтэй хүнүүд лэ ...а туйлана. Мүн газараймнай ...н элһэлиг, шулуутай аад, ...таряанай элбэг баян ургаса ...гээшэ баһал механизатор-...мэргэжэлтэдэй хэшээл орол-...дүршэл шадабариһаа сүм ...адаг байна.

...ша ондо колхозой механиза-...д, таряашад муу бэшээр хү-...гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Энэ ...ургаса багатай ургамалнуу-...рилгые зарим тэды хороожо, ...э, кукурузын тарилга эрид ...гдөө. Бүхыдөө 3109 гектар ...таряан, тэрэ тоодо 2750 га ...э, тариһан байнабди. Һүүлэй ...жэлдэ үрэһэнэй ажахые һай-...ха талаар горитой хүдэлмэ-...дэжэ, ехэнхидээ нютагтаа ...эрхим шанартай «Онохой-...» сортын шэниисын үрэһэтэй ...эмди.

... жэлдэ хабартаа, зунай ...хүйтэн, сагай уларилай таа-...үй байбашье, хабарайнгаа ...богони болзорто, һайн ша-...аар үнгэргэһэнэй ашаар бү-...рээ муу бэшэ ургаса абтаа. ...намарай эртын паар гори-...дэд, газараа зүбөөр элдүү-рилжэ, шиик нойтыень һайнаар ба-ряад, тариһан хойноо хүрьһыень нягтаруулһан, үрэһэниинь дүүрэн нормоор таригдаһан байна. Тиигэжэ таряалангай га бүриһөө 10,5 центнер, зарим үрэһэнэй газарһаа гектарай 13—15 центнер ургаса гараа.

Механизаторнуудай машина тех-никэеэ һайнаар бэлдэжэ, эршэмтэй шангаар хүдэлжэ эхилээ. Колхоз бүхыдөө 4 мянган центнер таряа худалдаха түсэбтэй аад, өөрынгөө арга боломжые хаража үзэһэнэй һүүлдэ Эхэ орондоо 11 мянган цент-нер таряа худалдаха гэжэ шиидээ. Энэ социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ, бэлэдхэлэй пунктда 11,2 мянган центнер ороохо оруулаа.

Тиигээд өөһэдын доторой нөөсые дахин һайса тооложо үзөөд, гүрэн-дөө үшөө 2000 центнер ороохо нэмэ-жэ худалдаха зорилго табяа. Мүнөө тоог дээрэ бууһан ороохые дары түргэн сэбэрлээд, үдэр бүри 20—30 автомашинада ашажа, Улаан-Үдын элеватор эльгээнэбди.

Ороохо таряа хуряаха, гүрэндэ худалдаха хүдэлмэри 2-дохи отделе-нидэ (бригадир И. Н. Колмаков), 3-дахи отделенидэ (бригадир Е. С. Заиграев) һайнаар ябуулагдана. Тэн-дэхид богони болзорто тус тустаа 5 мянган центнер таряа тушаагаа.

Мүнөө таряа хуряалга шиидхэхы шатадаа ороод, 3100 га ороохото ургамалнуудай 2000 гаран гекта-рынь хуряагдажа абтаад байна. Эндэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ комбай-нернууд Кирилл Саловаров, Евсей Казазаев, автомашинын жолоошод Иван Колтунов, Сафрон Власов, Фи-липп Гордеев гэгшэд бүтээсэ ехэтэй ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Энэ зарим тэды үрэ дүнгөөрөө дашуураад, ерэхэ жэлэй ургаса ту-хайгаа мартаха болоо һаамнай, ба-һал зохихогүй ха юм. 1964 оной хабарай тарилгада хэрэгтэй бүхы 12 мянган центнер үрэһэнэйнгөө 2000 центнерыень һайнаар сэбэрлэжэ бэл-дээд, амбаарта хаагаабди. Шииг нойтоной ходо орожо байһан мүнөө сагта үрэһэнэй таряа түргэн сэбэрлэ-жэ, амбаарта хаахын тула ехэ орол-долго гарганабди.

Мүн эдэ үдэрнүүдтэ намарай паар хахалалгада тусхай 4 трактор та-бяад, үдэр һүнигүй хүдэлгэжэ, хам-та 1100 га хахалагдаа гэхэ гү, али бүхы хэрэгтэй намарай паарай ха-хадынь бэлдэгдээ.

Тэрэшэлэн һаянай хартаабхаяа малтажа, баһал сүлөө тухагүй байг-дана. Бүхы таригдаһан 175 гектар хартаабхынгаа 135 гектарыень ху-ряагаад, гүрэндэ 1900 центнер хар-таабха худалдаабди. Үрэһэ хүрэнгэ-дэ хүсэд хүрэхэ хартаабха хадага-лагдаа.

И. Болонев,
Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин Калининай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

Ямаршье уларилтай сагта

Һүүлэй үедэ Түнхэн нютаг-та хуратай бороотой байжа, ургаса хуряалгада бага зэргэ һаад тойбо ушаруулна. Гэбэ-шье «Восточные Саяны» кол-хозой механизатор Даши Оз-бонов «С-6» комбайнаар таряа хуряахадаа оролдосо ехэтэй-гээр ажаллажа, тус хүдэлмэ-рииe хурдадхалсана.

Механизатор Озбонов һүүл-шын долоон үдэрэй туршада 118 гектар шэниисэ хадажа, 1022 центнер таряа сохибо.

«СК-3» комбайнай комбай-нер Самба Ардуев һүүлэй үе-дэ 170 гектар таряа хадажа, 1230 центнер таряа сохёод байха юм.

«Восточные Саяны» колхоз таряа худалдалгаар управле-ни дотороо түрүү зэргэдэ ябалсана. Энэ колхозой Гал-байн отделени 3500 центнер таряа худалдаха түсэбтэй. Мүнөө 2250 центнер худал-даад, ойрын үдэрнүүдтэ та-ряа худалдаха түсэбөө дүүр-гэхэнь.

С. Ардуев.

Ажалай баяр

ХҮНТЭЙН ТАҺАДАХИ ХӨӨРЭЛДӨӨН

— Таряа хуряалга, тушаал-...гэмгүй һайн ябанабди. Һү-...гаар бусад колхоз, совхо-...һаа гээгдэн татаа гээшэ гү-... Даншье хойно орошоогүй бай-...я. Саг үшөө оройтоогүй.

— Н-да, Александр Иванович, ...са хуряалгаар ехэтэ дашуу-... һү абалгаяа мартан татаа ... Таряа худалдаха уялгаяа ...гэбэшье, энэ талаяа...,—гээд ... хойноһоонь сэхэ хэлэжэр-... Директор нэгэ бага аягүйр-... татаад:

— Хари, тиигээбди,— гэнэ. ...г үшөөл оройтоогүй...

...шина дээрэ шэмээ анintegral...

...шина дээрэ шэмээ анигүй. ...эйн тала дээгүүр бүгтэрһэн ...й ехэ шэниисэ харахадаа, ...сандр Ивановичай нюурта ...й тэмдэг бии боложо, миһэ-...абана.

— Хүнтэймнай мүнөө жэл ...нуулбал даа. Гүрэнэй ам-...а 40 мянган центнер таряа ...аха уялгаяа 150 гаран про-... дүүргээ гээшэбди. Бага бэ-... таряан бэзэ. Үшөөшье ехээр ...аха аргатайбди.

...рдамнай совхозой 5-дахи от-...ениин тракторно-таряан ажа-... бригадын полевой стан бии ...шоһон байба. Директорэй ...е шагнаһаар хүрэжэ ерэ-... мэдээгүй, обёороогүй бай-...ни.

ҮШӨӨ 2500 ЦЕНТНЕР ТУШААХАМНАЙ

...ша Арсаланович Цыренов ...кторна бригадын бригадир. ...этэй сагаар ехэл хомор бай-... Яаража байхадань, түргэн ...ашаг хүнтэй хөөрэлдэхэ гээ-...эгтэй һонин. Бригадир тии-... хүнүүдэй тоодо орохо бай-...

— Тэрэ харана гүт? Бороо ...нь. Юуниинь болоод, ма-... бригадын газар дээрэ үһаяа ...ан тэнгэри гээшэб? 800 ...р шахуу шэниисэмнай баал-... хэбтэнэ, 150 гектар сшмээн, 255 гектар обёос үндэһэн дээрээ. Саг маниие хүлеэхэгүй. Энэ юу-нэй бороо гээшэб. Эх, халаг даа, сэлмэг үдэрнүүдэй болодог һаа. Нүхэд, таанар, бороотойдо шал-таад, юушье хээгүй гэжэ бү һа-нагты. Бидэтнай таряа худалдал-гаар гүрэнтэеэ үни хада, аяар сентябриин 14-дэ, тоосоһон бай-хабди. Уялгамнай 7500 центнер һэн. Үрэһэ хүрэнгэдөө гүйсэд хүрэхэ таряа орхёод, үшөө 2500 центнер худалдаха аргатай бай-набди. Тиигэн гэхэдэ, энэ бороо юушэн гээшэб, юрэдөө,—гэжэ Аюша Арсаланович бүхы һанаа-шаяа хуу табижархина.

Ябуудтаа заабари, даабаринуу-дые үгэнэ, һониноо хөөрэнэ. Тоб-шохоноор хэлэхэдэ, бригада дээ-рээ ёһотой эзэниинь. Нэгэ ашаанай машинын кузов дээрэ һуугаад, таряалан гарабабди.

Бороогой орохын урда тээ «СК-3» маркын хоёр комбайн хойно хойноһоо дахасалдан, ехэл яаралтай хадахань харагдана.

—Энэ хоёр комбайниие эрхим хүбүүд жолоододог юм. Замай-мнай залуушад. Нэгэниинь — Рековский, хүдөө ажахын инсти-тудай 3-дахи курсын студент, бэрхэ хүбүүн,—гээд бригадир магтана.

— Би эндэ түрөө, үдөө хүм. МТМ-е даагшаар, механигааршье хүдэлһэн байхаб. Һургууляа дүүргээд, нютагаа бусахаб,—гэ-жэ комбайнай мотоорой хүнхи-нөөн соогуур өөр тухайдаа Ре-ковский хөөрөө һэн.

—Илья Рековский Самба Сая-нов хоёр ургаса хуряалгын тү-рүүшын үдэрһөө эхилжэ сугтаа хүдэлһэн нүхэд. Долоон хоногой туршада 373 гектарай таряа саб-шаа, 220 гектарайхиие сэхэ ха-дажа, 2368 центнер ороохо со-хёо. Үдэр бүриингөө даабариие 150—200 процент дүүргэдэг юм, —гэжэ бригадир хөөрөөгөө үр-гэлжэлүүлбэ.—Манайдаш түрүү-шүүл олон. Комбайнернууд Ярба Доржиев, Дарма Цыдыпов гэг-шэд үдэр бүри 2 нормо дүүргэ-дэг. Бидэшни мүнөө жэл яһалахан ургаса хуряажа байнабди. Нёдон-до гектар бүриһөө 9 центнер абаа һэмди. Мүнөө жэл жэгдэ 13 цент-нер хүрэнэ.

— Үндэр ургасын эшэ үндэ-һэн гээшэ намарай паар юм гэжэ зүб лэ хэлсэдэг байна. Мүнөө ха-бар 520 гектар паарта шэниисэ тариһан байгаабди. Тэндэһээмнай хамагһаа һайн ургаса гараа, га бүриин аяар 20 центнер абтана. Намарай паар хахалха хэрэгтэй, —гэжэ тоо бүридхэгшэ Захаров манда хөөрөө бэлэй.

Уялгаһаа гадуур үшөө 2500 центнер таряа гүрэндөө тушааха зорилготой Аюша Цыреновэй бри-гадынхид бороо хурадашье һаа-тангүй хүдэлнэ. Шэнэ уялгаяа ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэхэнь лабтай.

БУСАДШЬЕ ТҮРҮҮШҮҮЛ...

Совхозой 2-дохи тракторно-та-ряан ажалай бригадада түрүүшүүл олон. Энэнь ехэл һайшаалтай. Социалис Ажалай Герой Чоймпил Бадмаев, Очир Раднаев, Леонид Безотечество, Содбо Урбазаев, Петр Цыдыпов—барандаа ком-байнернууд, баран түрүүшүүл. Эдэ нүхэд үдэр бүриингөө дааба-риие 150—200 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Түрүүшүүлэйл һайгаар тус бригада сентябриин 13-да уялгаяа дүүргээ. 7500 центнер таряа гүрэнэй амбаарта оруулха аад, 8200 центнертэ хүргөө.

Эндэхин байгша һарын 25 бо-лотор 4000 центнер үрэһэ хааха-һаа урид 1800 центнер ороохо гүрэндөө нэмэжэ худалдаха зо-рилго табинхай.

Г. Шелковников.

1. Хурамхаанай совхозой Хара-Модоной отделениин механизатор поли дээрэхи һолоомо һүриляжэ байна.

2. Хурамхаанай совхозой 4-дэхи отделениин тракторист-нууд намарай паар хахалжа ябана.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Мастер—эмхидхэгшэ, хүмүүжүүлэгшэ мүн

Череповецкэ металлургическа заводые бариха, ашаглалгада үгэхэ талаар даалгабариие ам-жалтатайгаар дүүргэһэнэй түлөө онсо шалгарһан олон хүдэлмэри-лэгшэд орденууд болон медаль-нуудаар һаяхан шагнагдаа һэн. Тэдэнэй дунда доменно пээшэнэй мастер А. В. Корегин бии. Тэрэ оюун бэлигтэй инженер, үйлэд-бэриие шадамараар эмхидхэгшэ гэжэ заводто мэдээжэ болонхой. Энээнһээ гадна, коммунист нүхэр Корегин коллективэйнгээ дунда яагаад хүндэтэй болонхойб гэхэ-дэ, тэрэ анхарал ехэтэй нүхэр байһан дээрэһээ залуу хүдэлмэ-ришэдые хүмүүжүүлхэ, тэдэнэй ургаха тухай үнэн зүрхэнһөө оролдодог байха юм.

Мастер, бригадир үйлэдбэри дээрэ шухала үүргэ дүүргэдэг. Нүхэдтэеэ суг хүдэлжэ, үдэр бү-хэндэ тэдэнтэй уулзажа байдаг дээрэһээ мастер хадаа өөрынгөө хүтэлбэрилдэг коллективтэ хэнһээ-шье үлүүгээр нүлөөлхэ аргатай. Тэрэнэй шадабари болон орол-долгоһоо ажалай эмхидхэл, жаяг журам, хүнэй һанаа сэдьхэл, участогай гү, али бригадын ам-жалтанууд нилээд ехээр дулды-даха байна. Өөрынгөө дүй дүр-шэл болон шадабариие хүдэлмэ-ришэдтэ һайнаар дамжуулан үгэ-хэ, хүдэлмэришэн ангиин революционно болон ажалай гайхамшаг-та заншалнуудые гүнзэгы ехээр хүндэлдэгөөр, ажалда дуратай-гаар, коммунизм байгуулагшын ёһо заншал сахидагаар тэдэниие хүмүүжүүлхэ гээшэ мастерай хүндэтэй уялга болоно.

Коллективтэнь хүдэлхэеэ ерэ-дэг залуушуулай дунда нимэ юумэ хэхэ гээшэ илангаяа шуха-ла болоно. Станогой дэргэдэ, ба-рилгада һаяхан ерэжэ хүдэлжэ эхилһэн эдир залуу хүбүүндэ гү, али басаганда мастер эгээн дү-тын хүн, түрүүшын багша, аха нүхэрынь болоно гээшэ. Залуу-шуул баярлахадаашье, бэрхэшээ-лэй тохёолдоходошье мастерта хандадаг, тэрээндэл адляар хү-дэлхые оролдодог байха ёһотой. Багшын ямар байһанһаа, цех соогоо, мүн предприятиин газаа тээшье бэеэ ямараар абажа яба-дагһаань, тэрэнэй хажуудахи һу-рагшын хуби заяан нилээд дул-дыдаха болоно. Мастер хадаа мэр-гэжэл шудалалгадань залуу хү-дэлмэришэндэ туһалхаһаа гадна, зүбөөр ажаһууха, коммунизм ёһотойгоор лэ байгуулагша боло-хо хэрэгтэ тэрэниие һургаха үүр-гэтэй.

Хүмүүжүүлэгшэ байха гээшэ бэрхэтэйхэн зорилго болоно. Имагтал бүхы юумын талаар өөрөө жэшээ харуулдаг, соёл сурталайнгаа хатуужалые, бол-босорол болон техническэ эрдэ-мээ эсэшэ сусашагүйгөөр дээшэ-лүүлдэг, гол юумэнь гэхэдэ— хүнүүдэй дунда хүдэлмэрилхэ дуратай, хүдэлмэрилжэ шададаг лэ хүнүүд энэ зорилгые амжал-татайгаар дүүргэжэ шадаха. Эгээл энээн тухай зарим газарта мартадаг байһыень шаналхаар.

Верх-Исетскэ металлургическа заводто мастер Н. М. Левин хү-дэлдэг. Тэрэ хадаа А. В. Коре-гин шэнги инженер юм. Тэрэ үйлэдбэриие муу бэшээр мэдэдэг. Тиигээд Череповецкэ ханиһаа юугээрээ илгарнаб гэхэдэ, Левин хүнүүдтэ урин зохидоор ханда-хые оролдодоггүй, хүнүүд яма-раар ажаһуудаг бэ, юун тухай баясадаг, ямар урагшагүй ушар тэдэндэ тохёолдодог бэ гэ-жэ һонирходоггүй. Заримдаа эрид ябуулга хэжэ, зэмэтэй хүдэлмэ-рилэгшэдэ һуурияа сүлөөлэ гэжэ хэлэдэг. Нэгэ, хоёршье хүниие ажалһаань гаргахадань, участог-тань журам эбдэхэ ябадал үсөөр-дэггүй.

Мастер Левиниие шүүмжэлхээр байна. Тиихэдээ, хэрэгтэй нүгөө талыень мартажа болохогүй: хү-нүүд анханһаа дүршэлтэй хүтэл-бэрилэгшөөр, мастер-хүмүүжүү-лэгшэдээр түрэдэггүй, тэдэниие ургуулха, һургаха хэрэгтэй. Энээн тухай партийна организа-цинуудта хамагай түрүүндэ эрил-тэ хэгдэхэ ушартай. Зарим нэгэн хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшын имагтал үйлэдбэриин асуудалнуу-даар һонирхоод, политическэ хү-дэлмэриие хэрэгсээдэггүй байһан ушартай партийна организаци-нууд эбсэхэ ёһогүй. Үйлэдбэридэ амжалта туйлахын тулада түрүү техникэ, технологи болон үйлэд-бэриие эмхидхэлгэһээ гадна, хү-нүүд ушар ёһо мэдэдэг, эдэбхи хэшээл гаргадаг байха ёһотой. Эдэ бүгэдые туйлахын тулада коллектив дотороо хүнүүдые һайнаар хүмүүжүүлхэ, тэдэнтэй хододоо хөөрэлдэжэ байха, тэдэн тухай халуун анхарал хандуул-ха хэрэгтэй.

Мастернууд болон бригадирнуу-дые шэлэн олохо, хүмүүжүүлхэ хэрэгые олон партийна комитедүүд ехээр эрхилдэг болоо. Партиин Москвагай Москворецкэ райкомые жэшээ болгон абажа үзэхэдэ бо-лоно. Коммунис хүмүүжүүлгын 50 һургуули районой предприя-тинуудта байгуулагдаад, тэдэндэ мастернууд һурана. Политическэ хүдэлмэриин арга методүүд тухай хөөрэлдөөнүүд занятинуудай үедэ болодог, эрхим мастернууд болон бригадирнуудай дүй дүршэл шэнжэлэгдэдэг байна. Киевэй промышленна областной партор-ганизациин дүршэлдэ анхарал хандуулхаар. Мастернуудай ни-лээд олониинь политическэ бэлэд-хэл багатай, дүршэлгүй гэжэ элирхэдэнь, промышленно-үйлэд-бэриин парткомууд тэдэндэ зо-рюулан, тусхай һургуулинуудые байгуулжа ороо.

«Мастернуудай үдэр» пред-приятинуудта гү, районуудта үн-гэргэгдэдэг. Энэ хадаа дунда зэр-гын тушаал даадаг хүтэлбэрилэг-шэдтэй хүдэлмэри ябуулха таа-рамжатай арга болоно. Иимэ уул-залгануудта һабаадагшад хадаа техническэ дэбжэлтэтэй, коллек-тивүүдые хүтэлбэрилхэ дүршэл-тэй холбоотой асуудалнуудые зүбшэн хэлсэдэг, эмхидхэлэй бо-лон хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай хөөрэлдэдэг. Жэшээлхэдэ, «Мастернуудай үдэр» Ленинградта, Таллинда, Таганрогто, бусад олон про-мышленна центрнүүдтэ ехэ ту-һатайгаар үнгэргэгдэнэ. Мастер-нууд болон бригадирнуудта зо-рюулан, коммунис байгуулалта тушаа номуудые уншалгануud ехэ амжалтатайгаар үнгэрнэ.

Хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэ-дые шэлэн олоходоо, ажаллаха шадабариһаань гадна, соёл сур-талай талаар хатуужалыень ха-раадаа абаха, тэдэниие эмхидхэ-лэй хүдэлмэриин дүршэлтэй бол-гохо, политико-хүмүүжүүлгын хү-дэлмэридэ шуналтай болон һо-нирхол оролдосотойгоор хүмүү-жүүлхэ гээшэ партийна органи-зацинуудай түрүүшын ээлжээнэй уялга болоно. Иимэ юумын хэг-дэдэггүй газарта мастер, бригадир хадаа имагтал ноёдойнгоо үмэнэ «һайн тоотой» байхые оролдодог, хамаагүй хүнүүд боло-шохо аюул гаража магад байна. Иимэ хүтэлбэрилэгшэд хүдэлмэ-ришэдтэй харилсаагаа буруугаар тогтоодог, шэрүүнээр хандадаг, зоргоороо аашалдаг, заримдаа ту-шаалаашье үлүүсээр хэрэглэдэг, залуу хүдэлмэришэдтэ муугаар нүлөөлдэг байха юм.

Новосибирскын инструменталь-на заводһоо һаяа зобохоор бэ-шэг редакци абаа. Мастернууд болон бригадирнуудые шэлэн оло-хо, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ эндэ зохихо анхарал хандуулагданагүй, мүнөө эдэнэй зариманиинь таа-рамжагүй ааша гаргадаг болоо. Жэшээлхэдэ, бригадир Чернохов һогтуугаар цехтээ ерээ. Мастер Малышев заводой зөөри хулуу-гаад ябатараа баригдаа. Тэдэнэр өөһэдөө ажалай журам эбдэдэг, арадай зөөридэ гар хүрэдэг бай-һан аад, хүдэлмэришэдтэ жэшээ харуулжа шадаха гээшэ ёһэл? Теэд заводой партбюро, цехүү-дэй парторганизацинууд бригада-нууд болон участогуудай хэрэ-гүүдээр һонирхоногүй, иимэ ушар-нуудһаа зохихо тобшолол хэнэ-гүй. Энэнь ехэ муу байна.

Даалгагдаһан хэрэгтээ ямараар хандадаг, ямараар ажалладаг бай-һаарнь хамагай түрүүндэ хүндэ сэгнэлтэ үгтэдэг гэжэ мэдээжэ. Үйлэдбэриин амжалтануудаар, түсэбэй ямараар дүүргэгдэһээр, ажалай бүтээсын хэр зэргээр дээ-шэлһээр, продукциин өөрынь үнэ болон шанараар ямаршье хүтэл-бэрилэгшын хүдэлмэридэ гол сэг-нэлтэ үгтэдэг гээшэ. Гэбэшье үйлэдбэри дээрэ хүнүүдтэй хол-боо барисаа байгуулаад лэ, өөрынгөө ажал ябуулгые захи-ралта, заабаринуудаар хизаар-лаад байгшад тулюур муу мастер гү, али бригадир болоно гээшэ. Үйлэдбэриин мастерай нэгэн до-ро коммунис хүмүүжүүлгын мас-тер байхын, хүдэлмэришэдтэй бүри нягта холбоотой болохые эрмэлзэхын, залуушуулай хамтын байрада ороод гарахые залхуур-хагүйн, предприятиингаа газаа тээгүүршье хүдэлмэришэдтэй уулзахын, хүдэлмэришэнэй яма-раар ажаһуудаг, һурадаг тухай һонирхохын тулада партийна ор-ганизацинууд үдэр бүхэндэ орол-долго гаргаха ёһотой. Али бүхы юумын талаар мастерта хүнүү-дэй этигэдэг, үйлэдбэриин асуу-далнуудаар, мүн бусад ямаршье хэрэгүүдээр тэрээндэ дуратайгаар хандадаг байхаар ажал хэрэгые табиха хэрэгтэй. Хүдэлмэришэндэ эсэгэ ёһоор хандаха, шууд сэхэ, үнэн, зүб зүбшэлнүүдые үгэхэ, хүнэй ухаан бодол болон ябадал-дахи хуушанай үзэгдэлнүүдтэй эбсэшэгүйгөөр тэмсэхэ гээшэ хү-дэлмэришэдэй коллективэй уда-ридагшын уялгань болоно, тэрэ-ниие партийна организаци иимээр хүмүүжүүлхэ ёһотой.

Завод болон барилгада совет ажалшан ажабайдалай ехэ һур-гуули, хүмүүжүүлгын һургуули гарадаг гээшэ. Коммунизм бай-гуулагшын үзэл бодол, шэнжэ шанар эндэл бүридэн бии боло-дог. Энэ хадаа мастерһаа, бри-гадирһаа нилээд дулдыдана. Үйлэдбэридэ, коллективэй ажа-байдалда тэдэнэй дүүргэдэг үүр-гые дээшэлүүлхэ, тэдэниие зү-бөөр шэлэн олохо, хубаарилан табиха, хүмүүжүүлхэ тухай оролдохо гээшэ партийна органи-зацинуудай ехэ уялга болоно.

(«Правдын» сентябриин 25-най түрүү бэшэг).

Түрэл орон доторнай

КИРГИЗИДЭ АВТОМОБИЛЬ БҮТЭЭДЭГ ТҮРҮҮШЫН ЗАВОД БАРИГДАНА

«Фрунзегорстрой» гэжэ трес-тын Виктор Песковой хүтэлбэ-рилдэг комплексно бригада Фрун-зедэхи автомобиль хабсардаг за-вод барижа эхилээ. Республикын ниислэл хотын зүүн захада энэ шухала барилга баригдажа эхил-бэ.

Автомобиль бүтээлгын Дунда Азидахи түрүүшын заводой ба-рилгые угаа түргэнөөр—21 һа-рын турша соо дүүргэхэ гэжэ шиидхэгдэбэ. Үйлэдбэриин, ту-һалбариин гол участогууд нэгэ ехэ байшан соо байха юм. Энэнь түмэр-бетоноор, шэлээр баригда-ха.

1965 ондо тус заводой үүдээр түрүүшын машинанууд гараха юм.

КУРИЛАЙ АРАЛНУУД ДЭЭРЭ ОВОЩ, ХАРТААБХА ЕХЭЭР УРГУУЛДАГ БОЛОХОНЬ

Сахалинайнгаа область соо эгээл холын совхоз Кунашир гэ-жэ арал дээрэ бии юм. Энэнь «Дальний» гэжэ нэрэтэй совхоз. Мэнэ һая болотор тус совхо-зой хүдэлмэришэд мал ажал эр-хилдэг байгаа, энэнь хүгжэнги һалбари байһан юм. Урда Кури-лай хүн зон табадахи жэлээ һү, мяхаар дутаха гээшые мэдээгүй юм. Хэды иимэ байбашье, эндэ хартаабха, овощ ургуулха хүдэл-мэри үрэ дүн үгэдэггүй байгаа. Нэгэн гээ һаа эртын хюруу унаад хүлдөөхэ, үгы хадаа бороо ехээр орожо, угаажархидаг байгаа.

Мүнөө жэлдэ энэ холын холо совхозой хүдэлмэришэд энээнтэй тэмсэхэ гэжэ шиидэбэ. Хойто зүгэй һалхинһаа халхалһан Го-ловнина гэжэ вулканай урда боо-ридо хартаабха, овощ һуулгаха үрэжэл һайнтай газар таһалагда-һан байгаа. Энэ хабарай сагай уларилай хүйтэн байжа, зундаа мүн лэ һэрюун, бороотой бай-башье һаань, хүнүүдэй оролдолго үрэ дүн асарба. Коммунист Петр Сараевай комплексно-оньһожо-руулагдаһан звено эрхим һайн ургаса ургуулба. Гектар бүриһөө 10—10 тонно хартаабха малтажа абаа. Энэнь абаһан уялгаһаа 2 тонноор ехэ юм.

Елизавета Иванковагай овощ ургуулдаг звено гайхамшагта амжалта туйлаба. Нээмэл газар-та үгэрсэ тарижа, эндэхи эрхэ байдалда түрүүшынхеэ ургаса абаа юм. Мүнөө тонноһоо үлүү үгэрсэ абаад байна. Капустын ургаса хуряажа эхилэнхэй. Гек-тар бүриһөө 25 тонно хүрэтэр ургаса абтана.

Өөһэдынгөө газар нютагта ур-гуулһан овощ, хартаабха Куна-ширай бүхы магазинуудта орон-хой, худалдагдажа байна. Зага-һашадай столовонууд, хүүгэдэй эмхи зургаанууд, больницанууд овощ, хартаабхаар хангагдана.

ШАХАМАЛҺАА ЗУУ МЯНГАН ТҮХЭРИГЭЙ ОЛЗО ОРОБО

БАРНАУЛ. Солонешенскэ райо-ной Светлинскэ совхозой бэлшээ-риин газар үбһэ ногоогоор баян даа. Мүнөө 10 мянга гаран ха-шараг, бүрүүнүүд эндэхи ногоон бэлшээри дээрэ гаранхай. Тус совхозой малшад Алтайн боори шадар түрүүшынхеэ түхэреэн жэл соо мал шахаха арга хэрэглэдэг болобо. 8 һарын турша соо эдэ-нэр жэл соо абтахаар хараалаг-даһанай тухайгаар малаа тарга-луулжа шадаа. Центнер мяхан 14 түхэригтэ болоно. Энэнь түсэ-бөөр хараалагдаһанда орходоо хямда болоно.

Малшад Нодолев, Кучеренко гэгшэд эрхим үрэ дүн туйлаа. Эдээнэй һүрэг 250 толгой мал юм. Сүүдхэ бүридөө мал бүхэниие нэгэ килограмм 150 граммаар нэ-мээдэг байба. Малшад Мартынов, Суровятин, Бубнов, Барабарин гэгшэд сүүдхэ бүридэ толгой бү-хэниие 1—1 килограммаар тар-галуулдаг байба.

Туйлаһан амжалтаяа улам арь-бадхан, совхозой хүдэлмэришэд малые бүхэли жэлдээ түргэнөөр шахан таргалуулһанай ашаар 100 мянган түхэригэй олзо оруул-ха гэжэ шиидэбэ. Мүнөө үбэлдэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри эндэ түлэг дундаа. Үбэлэй байрануудта үб-һэн бэлэдхэгдэнэ, кукурузын си-лос дарагдана.

КАПРОНООР ГАЗАР УҺАЛДАГ АППАРАТ ХЭГДЭБЭ

Хүдөө ажахын ургамалнуудые уһалхын тулада хэгдэһэн шэнэ түхеэрэлгэ оройдоо килограмм тухай татадаг юм. Юрэнхыдөө энэ түхеэрэлгэ хоолойнуудтаяа юутэеэ бүлта иимэ түхэдэй машинаһаа хэды дахин хүнгэн юм. Тиин бү-тээсэнь тон адли. Химиин ашаар энэ машина иимэ хүнгэн болоо: энээнэй 95 процентнь пластмас-саһаа хэгдэнхэй. Газар уһалдаг энэ аппарат капронһоо, хоолой-нуудынь полиэтиленһээ хэгдэн-хэй.

Энэ шэнэ түхеэрэлгын һайн та-ланьг энээгээр дүүрэнэгүй. Пласт-масса хадаа бүхэ, эдлүүритэй болгоно. Полиэтилен хэрэглэһэнэй ашаар хоолойнуудыень олон тээ-шэнь тодхоод, газар уһалхада зохисотой. Иигэжэ энэ машина секунда бүридэ 25 литр уһа гар-гашалдаг.

Хүдөө ажахын машина бү-тээлгын эрдэм шэнжэлэлгын бү-хэсоюзна институтда газар уһал-даг энэ үнэгүй, хүнгэн түхеэрэл-гэ байгуулагданхай.

ЛАТВИИН КОРД

Ленинскэ комсомолой нэрэм-жэтэ хэмэл утаһа хэдэг Даугав-пилсска завод түрүүшын капрон эд хэрэглэгшэдтэ эльгээгээ. Мү-нөө Латвиин түрүүшын корд — автомашинын «гутал» бэлэн бо-лоһон продукциин складуудта оробо. Мүнөө дээрээ туршалгын түхеэрэлгэнүүд торго, корд бү-тээн гаргажа байна.

Балтика шадарай химиин энэ томо гигантда барилга-хабсарал-гын хүдэлмэриин ябаса үдэрһөө үдэртэ түргэдхэжэ байна. Шэнэ шэнэ барилганууд ашаглалгада оруулагдана.

(ТАСС-ай корреспондентнүүдэй мэдээсэлнүүдһээ).

Партийна организацинуудаар

Республикын партийна организацинуудаар партийна гэгээрэлэй һуралсалай шэнэ жэлдэ үргэн бэлэдхэл ябажа байна. КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлэн, партийна организацинууд политическэ һуралсалда олониитые улам олоор хабаадуулха, марксизм-ленинизмын теоридо, коммунизм байгуулгын тодорхой асуудалнуудта тэдэнэй һонирхолые дэмжэжэ, олон янзын һуралсал эмхидхэнэ.

**

УЛААН-ҮДЫН СОВЕТСКЭ РАЙОНОЙ партийна организацинууд политическэ һуралсалай һургуулинуудые байгуулжа, һуралсагшадые бүридхэлдэ абажа дүүргэбэ. Мүнөө жэл хэдэ хэдэн шэнэ түхэлэй һуралсал эндэ эмхидхэгдэбэ. Ленинградай партийна организацинуудай үүсхэлээр коммунис ажалай олон һургуулинууд хүдэлхэ. Мүн элдэб түхэлэй семинарнууд, университедүүд, үдэшын һургуулинууд гэхэ мэтэ олоор нээгдэхэ юм. Һуралсагшад нёдондонойхиһоо һураггүй олошороо, политическэ талаараа бэлэдхэл, шадабари ехэтэй пропагандистнууд томилогдоо.

Һуралсалай шэнэ жэлэй үшөө нэгэ илгаа гэхэдэ, хэрбээ урдань гол түлэб коммунистнууд болон комсомолшууд политическэ һуралсалда хабаадуулагдадаг һаа, харин мүнөө предприяти болон эмхи зургаануудай бүхы коллективүүд хабаадаха болоно.

Мүнөө эндэ һуралсалай шэнэ жэлэй һүүлшын түхеэрэлгэ ябажа байна.

Е. АТУТОВА.

**

БАРГАЖАНАЙ ҮЙЛЭДБЭРИИН ПАРТКОМ политическэ һуралсалай шэнэ жэлдэ хэзээ хэзээнэйхиһээ эдэбхитэйгээр бэлэдхэжэ байна.

Мүнөө жэл КПСС-эй түүхэ, философи, политическэ экономи шудалха дуратай хүнүүдэй тоо нилээд олошороо.

Мүн коммунис ажалай болон түрүү дүй дүршэлэй 4 һургуули хүдэлхөөр хараалагдана. Иимэ һургуулинууд Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой малай ферма дээрэ, XXII партсъездын нэрэмжэтэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай түрүү фермэнүүд дээгүүр эмхидхэгдээ. Хүдөө ажахын мэргэжэлтэд эдэ һургуулинуудые хүтэлбэрилхэ юм. Мүн хүдөө ажахын экономико шудалха кружогууд, семинарнууд, экономическа эхин һургуулинууд нёдондонойхидо орходоо олон болоо.

Марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалха, коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын кружогуудта дунда һургуулинуудай багшанар хабаадаха.

Ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, партийно-советскэ органуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд семинар болон кружогуудые хүтэлбэрилхөөр томилогдоо.

М. АРЬЯЕВА.

**

ХЯАГТЫН АЙМАГАЙ Сэлэнгын совхоздо, АТК-гай контородо, промкомбинадта, Хяагтын совхоздо коммунис ажалай һургуулинууд хүдэлхэ. Эдэ һургуулинуудта мүнөө дээрээ 139 хүн һурахаар бэшүүлээ, һуралсалай эхилтэр үшөөшье олон болохо.

Эмхидхэгдэһэн коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын 57 кружогуудта, семинарска бүлгэмүүдтэ хамта 1500 хүн һуралсаха юм. Үшөө олон һуралсагшад хүдөө ажахын экономико шудалха семинарнуудта, экономическа эхин һургуулинуудта хабаадаха.

Аймаг дотор политическэ гэгээрэлдэ хабаадаха хүнүүдые бүридхэлгэ дүүрэжэ байна. Бэлэдхэл һайнтай пропагандистнууд томилогдоо.

Колхоз, совхозуудай ажалшад политическэ һуралсалда эдэбхитэйгээр хабаадаха байһанаа мэдүүлнэ.

Н. САМПИЛОВ.

„Агитаторай блокнодой" ээлжээтэ номер

КПСС-эй Буряадай обкомой соёл сурталай таһагуудай, «Агитаторай блокнодой» 17-дохи номер буряад хэлэн дээрэ барлагдан, хэблэлһээ гараба. Блокнодой энэ номерто «Соёл сурталай хүдэлмэриин шиидхэхы звено» гэһэн политическэ гэгээрэлэй һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэлэй зорилго тухай түрүү бэшэг толилогдобо.

«Тон түргэнөөр» гэһэн Зэдын үйлэдбэриин управлениин таряа хуряалгын түрүүшүүлэй ажалай дүй дүршэл тухай, Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Дружба» колхозой парткомой секретарь нүхэр Афанасьевай «Жэлэй түсэб—Агуу ехэ Октябрь болотор» гэжэ тус колхозой һаалишадай ажал тухай материал хэблэгдэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй тогтоол бэелүүлхэ талаар «Хүдөөгэй агитколлективэй ажал» гэһэн нүхэр Цыденовэй статья, «Таряа хуряалгын үдэрнүүдтэ» гэжэ Борьёогой совхозой (Зэдэ) парткомой секретарь нүхэр Лумбуновай материал энэ номерто оруулагданхай.

Октябриин социалис революциин илалта, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөн тухай «Дэбжэлтын замаар» гэһэн материал тон һонирхолтой. Номерой һүүлшын хуудаһануудта агитационно-ниитын хүдэлмэриин хронико толилогдобо.

Бүхы оронойнмнай ажалшад, тэрэ тоодо манай республикын ажалшад, Советскэ правительствын мэдүүлгые гүн зүрхэнһөө һайшаан дэмжэнэ

★ ★

Ленинскэ хараа шугамаар дабшанабди

Хоёр жэлэй саада тээ Москвагай уласхоорондын хоёрдохи кинофестивалиин жюригэй түрүүлэгшээр һууһан байгааб. Тиихэдэ «Сэбэр тэнгэри» гэжэ фильм зүбшэн хэлсэхэ үедэ энээндэ эсэргүүгээр Хитадай, Америкын делегадууд гараа үргөө бэлэй. Американ түлөөлэгшэ—жюриин гэшүүнэй шалтагаан намда эли байгаа һаань, нэгэ хүндэ һүгэдэн шүтэхэ ябадалые элирүүлэн усадхаха хэрэгтэнь манай партида туһалжа байһан фильмдэ эсэргүүгээр Пекинэй делегадай гараа үргэхэдэнь, намда ехэ гайхалтай шэнги байгаа һэн. Мүнөө болоод байхада энэншье тушаан болоһон хэрэг бэшэ, харин КПК-гай хүтэлбэриин хараа шугам тодоруулжа байһан байгаа.

Ленинскэ демократиин гурим ёһонуудые дахин һэргээхын түлөө манай партиин ябуулжа байһан хараа шугамда эсэргүүгээр Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй тэмсэжэ байһан ушар хадаа хүниие ехээр гайхуулхаһаа бэшэ юумэ үгы ха юм. Энэ хараа шугамые бүгэдэ арадай зүгһөө дэмжэһэн байгаа, бүхы совет арадай хүсэл бодолдо сүм харюусана.

Совет арад түрэл партияа тойроод нягта жагсаалтай, партиин XX, XXI, XXII съездүүдэй ендэр дээрэһээ үнэн зүб байдалые һэргээһэнэйнь түлөө арад зон партидаа баяр хүргэжэ байдаг гээд Хитадай хүтэлбэрилэгшэд харана, обёорногүй гээшэ гү? Тэрэ хүндэ хүшэр үе сагта манай үзэл сурталай арюун нангин байхын түлөө, Сталинда һүгэдэхэ ябадалай бүхы хойшолонгуудые хайра гамгүй шүүмжэлжэ байхада, Н. С. Хрущевой хүтэлбэрилдэг манай ленинскэ Центральна Комитедые дэмжээгүй нэгэшье хүн манай Эхэ ороной ажалшадай дунда байхагүй.

Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй совет орондо харша удхатай, хооһон уряа лозунгнууд мүнөөдэр хэндэ хандуулагдана гээшэб? Хооһон удхатай һэдэлгэнүүд лэ болоод үлэнэ ха юм.

Эб найрамдалай бүхэдэлхэйн Совэдэй гэшүүн байһан туладаа би үшөө нэгэ иимэ баримтатай дайралдаһан байнаб: Хитадай делегадууд буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ хуряаха, эбэй ёһоор зэргэ оршон һууха гэһэн манай хамтын уряада эсэргүүсэһэн, манай гүрэнэй эб найрамдалта политикые, бүхы оронуудай арадуудай дэмжэдэг политикые буруушаажа байһан юм.

Коммунизм байгуулхын тулада термоядерна дайнһаа айн һүрдэнгүйгөөр амгалан тайбанаар ажаһууха хэрэгтэй. Дайн гээшэ зохёон байгуулхы ямаршье ажалай нэгэдэхи зэргын дайсан мүн болоно. Олон миллион ажалшадай ажабайдал, тэдэнэй ажал аршалан хамгаалдаг манай партиин ленинскэ хараа шугамые бидэнэр халуунаар дэмжэнэбди.

Манай гүрэнэй энэ полити[…] даа «бэеэ тушааһан» ябадал (Хитадай хүтэлбэрилэгшэд […] маниие хардана), харин хүн[…] тэнэй зол жаргалай түлөө т[…] коммунистнуудай ёһото [...] ционно зам мүн болоно, Энэ бүхы совет арадай, бүхы [...] ажалшадай политика мүн.

Энэ жэлдэ В. И. Ленинэй […] ябуулга тухай сценари […] байхадаа, нэгэдэхи дэлхэйн […] урда тээхи сагта энэ хүнэй […] ехэ бодолой хэтэ мүнхэ […] байһые илангаяа элеэр […] Ленинэй захяа заабаринууды[…] дүүлэгшэдби гэжэ өөһэдыгөө […] дог Хитадай хүтэлбэрилэгшэд […] Ази ба Африкын арадуудай […] рэлгын тэмсэлые бусад […] хубисхалша пролетариадта […] лэн табижа байхадань, үнөө[…] ондо Владимир Ильичэй […] статьягай хэтэ мүнхэдэ хүү[…] гүй үгэнүүдые дурдалтай:

«Бүхы залуу Ази, ондоогоо[…] лэхэдэ, Азиин хэдэн зуу м[…] ажалшад болбосоронги бүх[…] нуудай пролетариат түрүүтэ[…] дамтай союзнигуудтай гээшэ. […] пыншье арадуудые, Азиинш[…] дуудые сүлөөлжэ шадаха та[…] илалтые һаатуулха ямаршье […] дэлхэйдэ байхагүй».

Сергей Ютке[…]

СССР-эй арадай ар[…]

Бүхы арад зон дэмжэнэ

МОСКВА, сентябриин 23. (ТАСС-ай корр.). Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй политикые буруушаажа хэлэхэ үгэшье олдоногүй. Эб найрамдалые мандуулха, уласхоорондын хэрэгүүдэй зөөлэрхэ ябадалые хүсэнэгүй гээшэ ха,—гэжэ Владимир Ильич Ленинэй нэрэмжэтэ Москвагай заводой хүдэлмэришэн В. В. Доверова ТАСС-ай корреспондентдэ хэлэбэ.

Манай заводой хүдэлмэришэд Советскэ правительствын мэдүүлгэ халуунаар дэмжэжэ байна.

Би хоёр дайе—граждан дайе, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайе үзэһэн байнаб. Минии долоотой байхада дайнай дүлэн эхыемни абаашаа. Пионерэй организаци, комсомол, манай Коммунис парти намайе хүмүүжүүлээ. КПСС-эй гэшүүнби. Владимир Ильичэй агуу нэрые зүүжэ ябадаг заводто 21 жэл соо хүдэлжэ ябанаб. Бишье, минии нүхэдшье манай гайхамшагта заводые дайн байлдаан үй бута сохиһой гэжэ һанадаггүйбди.

Нүхэр Н. С. Хрущевой хүтэлбэрилдэг Советскэ правительствын эб найрамдалта политикые бүхы совет арад дэмжэнэ. Уласхоорондын ямаршье арсалдаата орёо асуудалнуудай байгаа һаа, тэрэниие эбэй ёһоор шиидхэжэ болохо, тиигэхэшье ёһотой гэжэ дүй дүршэл харуулба.

Энэ дэлхэйдэмнай эб найрамдал хэрэгтэй

Мүнөө үедэ дэлхэйн арадта эгээл шухала юумэниинь юуб гэхэдэ, эб найрамдал болоно бшуу. Бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр ядерна зэбсэг хуряаха асуудалаар нёдондо Москвада болоһон конгрессэй делегадууд энээн тухай нэгэн һаналтай байһанаа мэдүүлээ бэлэй. Би тус конгрессэй үедэ Кубын поэт Николас Гильен, мүн бусадшье ороной уран зохёолшодтой нюур нюурааа хөөрэлдэһэн, тэдэнэй эб найрамдалда дуратайе мэдэжэ абаһан байнаб.

Теэд мүнөө энэ талаар гайхамшагта алхамай хэгдээд, агаарта, замбуулин дайдада, уһан доро ядерна зэбсэг туршалга хорихо тухай договорой Москвада баталагдаад байхада, Хитадай хүтэлбэрилэгшэд тэрэниие «мэхэ», «урбаһан» ябадал гэхэ мэтэ аманда багтахагүй үгөөр нэрлэжэ, хоро шараа бусалан, манай Коммунис партиие, Совет гүрэниие хардахын һэдэлгэнүүдые хэнэ. Энэнь тон жэрхэмшэтэй!

Мүнөө һанаад үзэхэдэм, дээрэ дурдагдагша конгрессто ерэһэн Хитадай делегадууд ямаршьеб тиимэ һэжэглэмэ амяарханаа, хара бэеэ харахадаад ябаа бэлэй. Делегациие хүтэлбэрилэгшэ уран зохёолшо Мао Дунь эб найрамдалай тала баридаг уран зохёолшодой уулзалганда ерээшьегүй һэн. Мүнөө Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй иимэ аяг ааша, муухай хэрэг хэжэ байхадань, тэрэ делегациин өөрсэ ябадал сүм тайлбарилагдаба.

Агаарта, замбуулин дайдада, уһан доро ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай Москвада баталагдаһан договорто 90 гаран гүрэн гараа табяад байна. Энэнь Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй хараа шугамай буруу, арадуудай хүсэл һаналтай эбсэшэгүйе эли тодоор харуулна бшуу. Ёһотой коммунистнууд һаа, Хитадай хүтэлбэрилэгшэд иимэ муухай ябадал, дайгаар жүрөөдэлгэ гаргахагүй һэн.

Н. Балдано,

Эб найрамдал хамгаалха Совет комитедэй гэшүүн, уран зохёолшо.

Һэшхэлынь хаана[…]

Би совет эрхэтэн гээшэб. […] сэрэгэй дарин үнэр үнэ[…] дайнай үедэ ажалша зоной […] шанга байдал үзэһэн байхаб. […] тиимэһээ дайн гээшэ бү үзэ[…] гэжэ хэлэхэ байнаб. Амгалан […] байгаад, өөһэдынгөө зол жар[…] хёожо, түрэл орон дотороо һай[…] хан ерээдүй—коммунизм ба[…] жа байхада одоол жиир хүнэ[…] той зол жаргал ха юм. Иигэж[…] тадайшье ажалша бүхэн бодо[…] той.

Тиихэдэнь Хитадай хүтэлб[…] хүнүүд дэлхэйн шэнэ дайе һү[…] жэ, хүн зоной «һаруул һайхан […] дүйе зохёохо хэрэгтэй» гэхэд[…] гэнэ гээшэб, энэнь хэндэ ойл[…] юм? Хитадайшье ажалшадта […] согүй байгаа ёһотой.

Советскэ правительствын м[…] гые би бүрин дэмжэнэб, һэш[…] хүнүүдтэ иимэл харюу үгэхэ […] тэй. Түрэл парти, правитель[…] гаа гадаадын, дотоодын пол[…] бэелүүлэлсэхын тула бидэнэ[…] вет ороной ажалшад, хүсэ ш[…] гамнахагүйбди. Эб найрамдал[…] ратай манай политика илан […] ха гэжэ би батаар этигэнэб.

Б. Дымбры[…]

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэр[…] управлениин «Знамя Лени[…] колхозой гэшү[…]

Ази, Африкын һаянай бэеэ даанхай болоһон оронуудта С[…]скэ Союз ехэ туһаламжа үзүүлдэг. Сомалиин Республикада […] мэргэжэлтэдэй туһаламжатайгаар хоёр госпиталь баригдажа […] Госпиталь 50 хүнэй байжа аргалуулха газартай, операци хэ[…] зартай, хүниие үзэхэ таһагтай байха юм. Эдэнь госпиталиин го[…] пусой хоёрдохи дабхартань байха. Доодо дабхартань амбул[…] врачнуудай кабинет, рентген кабинет, аптека гэхэ мэтэ байх[…] Зураг дээрэ: Сомалиин Республикада баригдажа байһан госпит[…] макет.

ТАСС-ай фотохронико

Мүрысөөнэй шэнэ долгин

Хяагтын трикотаж-ээрэлгын фабрикын цех, участогуудаар эдэ үдэрнүүдтэ социалис мүрысөөнэй долгин улам үргэдэнэ. Агуу ехэ Октябриин хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаһан ээрэлгын цехэйхид арбан һарынгаа түсэб 102 процент дүүргэхэ, продукциингаа 95 процентые нэгэдэхи сортоор тушааха уялга абаад мүнөө һайнаар ажаллажа байна. Валовой продукци үгэхэ 10 һарын түсэб 107 процент дүүргэхэ уялгатай оёдолой цехэйхид фабрика соогоо түрүүлһээр. Эндэхи хүдэлмэришэд халаан бүриингөө даабари 102—105 процент дүүргэжэ, эрхим шанартай продукци үгэнэ.

Тус цехэй Ольга Михайловна Михайльченко гэгшын хүтэлбэрилдэг халаанайхид коммунис ажалай нэрэ зэргэтэй болохын түлөө тэмсэжэ, бусадтаа эрхим жэшээ харуулна. Мүн ээрэлгын цехэй Александр Леонтьевич Приходько гэгшын хүтэлбэрилдэг халаан үдэр бүриингөө даабариие үлүүлэн дүүргэнэ. Эдэнэр мүн лэ коммунис ажалай нэрэ зэргэтэй болохын түлөө тэмсэнэ.

Фабрикын бүхы коллектив арба һарынгаа түсэб болзорһоонь урид 102 процент дүүргэжэ, нэгэ түхэригэй продукциин өөрынь үнэ сэн 0,1 мүнгөөр хямдаруулха уялгатай.

И. Гончаров,

фабрикын парторганизациин секретарь.

ЗҮҮН-СИБИРИИН СОВНАРХОЗДО

ҮБЭЛЫЕ ТҮГЭС БЭЛЭДХЭЛТЭЙГЭЭР УГТАХА

Модошодой харюусалгатай үе саг—1963-64 оной намар-үбэлэй модо бэлэдхэлэй хаһа дүтэлжэ ерэбэ. Модошод үбэлэй үеын таатай зохид эрхэ байдалые һайнаар ашаглан, ноябрь—март һаранудай туршада бүхы жэлэйнгээ түсэбэй гурбанай хоёр шахуу хубиие дүүргэдэг гээшэ. Харин үбэлдөө һайнаар ажаллахын тула эртээнһээ бэлэдхэхэ, хэрэгтэй техникэ, зэр зэмсэгээ заһабарилха шухала. Тиимэһээ ой модоной промышленностиин предприятинуудые үбэлэй үедэ ажаллахаар бэлэн болгохо асуудал ехэ удха шанартай гэжэ тоологдоно.

Арадай ажахын совет экономическа районой модо бэлэдхэлэй предприятинуудта үбэлэй үедэ ажаллаха бэлэдхэлэй хэр зэргээр ябуулагдажа байһые шалгаад, энэ шухала ажалые түргэдхэхэ хэмжээ-ябуулга хараалба.

Совнархозой Ой модоной промышленностиин управлениин «Тайшетлес», «Братсклес», «Забайкаллес» комбинадуудай үбэлдэ бэлэдхэлэй эгээл хүшэр ажал болохо—модо шэрэхэ шэнэ харгы барилгые, модо зөөхэ транспорт заһабарилгые унжагайруулжа байһыень шалгалта элирүүлбэ.

Модо бэлэдхэлэй 1963-64 оной үбэлэй сагые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтахын тула бэлэдхэлэй бүхы ажалые һаяын сагта дүүргэхэ график хараалаад баталхыень предприяти, трест, комбинадуудые Арадай ажахын совет уялгалаа. Модо шэрэхэ харгынуудые саг соонь барижа дүүргэхын тула бульдозернууд болон барилгын ондоошье машинануудые хоёр халаанда хүдэлгэхэ гэжэ хараалагдаба.

Энэ жэлэй 4-дэхи, 1964 оной 1-дэхи кварталай үйлэдбэриин даабариие дүүргэхын тула модо отолхо участогуудаа саг соонь бэлэн болгохо гэжэ дурадхагдаа.

Бүхы хүдэлмэришэдэй таһалгаряагүй һайнаар ажаллаха, машина, механизмуудые ашагтайгаар хэрэглэхэ, үйлэдбэриин түсэб предприяти бүхэндэ октябриин нэгэн болотор зохёохо даабари комбинадуудта үгтэнхэй. Машина, техникэ үбэлэй үедэ хоёр, гурбан халаанда хүдэлгэхэ зорилгоор механизаторнуудай кадрнуудые декабриин нэгэ болотор бэлэдхэхэ гэжэ комбинадууд уялгалагдаба.

Үбэлэй эхилхэтэй сасуу модо шэрэхэ транспортые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын тула модо зөөхэ харгын хажууда миллион шахуу кубометр модо эртээнһээ буулгаха гэжэ заагдаһан байна. Ой соо ажаллаха хүдэлмэришэдтэ таатай зохид байдал байгуулха зорилгоор халуун эдеэ хоол бэлэдхэхэ 250 котлопунктнууд, модошодой дулаасаха 600 пункт, мүн трактор, машинануудые байлгаха дулаан тусхай 300 гараж леспромхозуудта түхеэрэгдэхэ.

Үбэлэй үедэ ажаллаха бүхы бэлэдхэл һайнаар үнгэргэхэ, октябриин 15-һаа 20-ой үдэр болотор предприятинуудай бэлэн болоһые тушаажа абаха гэжэ комбинат, трест, леспромхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые Арадай ажахын совет уялгалһан байна.

Е. Кудзи.

Даабаряа үлүүлэн...

Арбан һарын түсэбһөө гадуур 20 мянган түхэригэй продукци, тэрэ тоодо, 60 кубометр хюрөөдэгдэһэн, 1500 кубометр барилгын модо оронойнгоо шэнэ барилганuудта эльгээхэ—иимэ социалис уялгануудые Сэлэнгын модо бэлэдхэлэй участогай коллектив Агуу ехэ Октябриин 46 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсохо зурааа абаба. Мүнөө эндэ үдэрһөө үдэр бүри ажалай эршэ шангадажа, үйлэдбэриин түрүүшүүл олошорно.

Александр Мирошниковой хүтэлбэрилдэг модо бэлэдхэлэй бага комплексно бригада август һарада түсэбһөө гадуур 175 кубометр модо бэлдээд, сентябрь һарын 20 хоногой түсэб 10 гаран процентээр үлүүлжэ ябана. Тэрэшэлэн Сергей Болонев, Владимир Дармаев гэгшэдэй бага комплексно бригаданууд халаан бүриингөө даабари 105—110 процент дүүргэнэ.

Тус участогайхид сентябрь һарынгаа түсэб хоёр гурбан хоногоор урид дүүргэхэ хүсэлэнтэй. Һарын туршада 900 кубометр модо хюрөөдэхэ түсэбтэй байбал, сентябриин түрүүшын 22 хоногто 714 кубометр хюрөөдэгдэбэ.

Ц. Балданов.

Сэмбэ нэхэгшэ Евгения Алексеевна Савельева Октябриин урдахи социалис мүрысөөндэ түрүүлэн ябана, халаанайнгаа даалгабари 110—115 процент дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Е. А. Савельева ажалдаа.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

РЕПОРТАЖ

Ехэл һайшаалтай, баярламаар

Город, хүдөөгэй магазинуудта ороходо эхэнэрнүүдэй, үхибүүдэй үмдэхэ гадар трикотажна хубсаһанууд: свитер, жакет, шаровар, үхибүүдэй костюм гэхэ мэтэ худалдаанда олооро табяатай байдаг. Тэдэнэй нарин нягтаар, сэбэрхэн фасоноор, зохидхоноор оёгдоһые харахадаа, эдэ хаана, ямар фабрикада оёгдожо манай иишэ асарагдаа ааб гэжэ зарим нэгэн һанадаг, али нэгэн холын, мэдээжэ городуудые таамагаар нэрлээдшье абадаг байха.

Харин үнэндөө тиимэ бэшэ юм. Эдэ хубсаһад республикымнай ниислэл Улаан-Үдын трикотажна фабрикада нэхэгдэн оёгдодог болонхой. Анхандаа «Кооператор-комсомолец» гэдэг олзоборилгын артель байһан предприяти хэдэхэн жэлэй саада тээ орёо онһон станок, түхеэрэлгэнүүдээр зэбсэгжэн, үйлэдбэринь шэнэдхэн хубилгагдажа, трикотаж хубсаһа нэхэн гаргаха шэглэлтэй болгогдоо һэн.

Шэнэ продукци үйлэдбэрилдэг болоһоор түрүүшын нэгэ-хоёр жэлэй туршада тус фабрикынхид олохон бэрхэшээлтэй ушарһан байха. Тодхогдоһон шэнэ станок, түхеэрэлгэнүүдые ашаглаха дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэд дуталдадаг байгаа. Тэдэниие ажал дээрэнь һургажа, мэргэжэл шадабари олгохо хэрэг гараа бэлэй. Мүн элдэб янзын (үнгэ зүһөөрөө, ехэ багаараа гэхэ мэтэ) трикотаж хубсаһа нэхэхэ технологи хүсэд тааруулагдаагүй байжа, эндэхидые байгал мэгдэхээһэн байха.

Теэд энэ фабрикын коллектив хүсэлэлгэ оролдолгоо гаргажа, һанаа сэдьхэлээ табижа ажаллаһанайнгаа ашаар эдэ бэрхэшээлнүүдые зоримгойгоор дабажа, предприятияа Октябрьска районой түрүү предприятинуудай нэгэн болгоо.

Трикотажна хубсаһа нэхэдэг участок. Байра соонь һаруул сэбэр, 6 рядаар жэрылдэһэн станогуудай шэнхинэн хүдэлхэ нэгэ жэгдэ абяан... Хоёр станогой хоорондо залуухан басагадай хүдэлхэ харагдана.

Үүдэ оромсоор улаан самбар дээрэ: «Мүнөөдэр мастер Зоя Саулинагай халаанайхид эрхимлэжэ ябана» гээд аржыса бэшээтэй.

Участогай начальник Анна Елисеевна Ильинатай золгожо, амар мэндээ хэлсээд, ажал хэрэг тухайнь һонирхоходо, стол дээрээ байһан нэгэ дэбтэр абаад:

— Ажалнай мүнөө бараг һайн ябажа байна. Түсэб даабаряа байгша оной эхилһэнһээ хойшо һара бүри үлүүлнэбди, — гээд харюусаа һэн.

Энэ участогайхид һарадаа 17 мянган хэһэг элдэб янзын гадар трикотаж хубсаһа нэхэжэ гаргадаг юм. Тэдэнэй хахадынь үхибүүдэй, нүгөөдэнь — ехэшүүлэй.

— 17 мянган хэһэг гээшэмнай тиимэшье олон бэшэ ааб даа. Теэд манай участогые бусад томо томо фабрикануудай участогуудтай жэшэхын аргагүй. Хоёр халаанда хамтадаа 70-аад хүн ажалладаг. Мүнөө 8 нүхэднай (бүхы ажаллагшадай 10 процент болоно) хүдөө гаранхай, колхозой ургаса хуряалгадань туһалжа байна. Теэд тэдэнэрэйнгээ үгыдэшье даабаримнай дүүргэгдээд лэ байдаг, — гэжэ Анна Елисеевна дарууханаар хэлэнэ.

Участогаарнь ябажа харахада, улаан, ногоон, сэнхир утаһануудые холижо, сэбэр гоёхон хубсаһа нэхэжэ байһан станогууд. Нэгэн дээрэнь үхибүүдэй костюм, нүгөөдэдэнь — эхэнэрнүүдэй жакет.

Хүдэлмэришэн бүхэн нэгэ хубсаһа оёжо дүүргэдэг—хамсы, нюруу, үбэр, хармаан, бүһыень нэхэжэ гарадаг.

Зарим хүдэлмэришэдые хамсы нэхэлгэдэ, нүгөөдүүлыень хубсаһанай бусад зүйл бүтээлгэдэ мэргэжүүлбэл, ажалай бүтээсэ дээшэлхэ бэшэ гү гэжэ һурахада, манай хажууда байһан халаанай мастер З. Саулина: — Тиимэньшье тиимэл юм бэзэ. Зүгөөр манай участогай станогууд булта нэгэ түхэлэй бэшэ, нэхэлгэнь гэхэ гү, али машинануудай ябасань ондо ондоо юм. Энээн дээрэһээ «по-операционно» арга хэрэглэжэ шадахагүй болонобди, — гэжэ харюусаба.

Фабрикын хүдэлмэришэд продукциингаа шанар һайжаруулха гэжэ ехээр оролдодог болонхой. Энэ хэрэгтэ утаһа ээрэгшэд, шэрдэгшэд, хубсаһа нэхэгшэд, эсхэгшэд, оёгшод бултадаа эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Хубсаһанай шанар гансахан утаһа ээрэлгэ, шэрдэлгэ, нэхэлгэһээ бэшэ, мүн ямар фасоноор оёгдоһонһоо ехээр дулдыдадаг гээшэ. Хүн зоной эрилтэ хангамаар шэнэ түхэл маягай хубсаһа нэхэдэг болохын тула эндэхид ехээр оролдоно. Жэлэй эхилһэнһээ хойшо 20 гаран шэнэ фасоной хубсаһан оёгдодог болоо. Тиихэдэ сентябриин 1-һээ 44—48 размерэй спортивна костюмууд нэхэгдэнэ. Урдань иимэ костюм эндэ оёгдодоггүй байһан юм.

Трикотаж нэхэдэг участогайхидай дундаһаа мастер Аграфена Маркова эрхим ажалаараа шалгарна. Тэрэнэй нэхэһэн хубсаһан ходо һайн шанартай байдаг, тиимэһээ техническэ хиналта шалгалтада оронгүй, сэхэ оёдолдо эльгээгдэдэг. Нүхэр Арсентьевагай хүтэлбэрилдэг коммунис ажалай бригадын гэшүүн Клавдия Николаевна Шариповагай оролдосото ажал тэмдэглэмээр. Эндэ жэл тухай хүдэлжэ байһан аад, нэгэшье голодоһо гаргаагүй, даабаряа ходо дүүргэдэг юм. Иимэ жэшээнүүдые олоор харуулжа болохо.

Тус участогайхид халаан бүридэ даабаряа 101—105 процент дүүргэжэ, нэгэ һарын турша соо 100—110 килограмм ээрэһэн утаһа арамана. Энээгээрнь эхэнэрнүүдэй үмдэхэ 50 жакет нэмэжэ оёхо арга олдоно. Ондоогоор хэлэбэл, алмаһан утаһаараа энэ участок һарадаа нэгэ үдэр хүдэлнэ ха юм.

Гадна тус фабрика дээрэ бусадшье шэнэ үүсхэл, үнэтэ дурадхалнууд үргэнөөр дэмжэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдын Ленинэй о[…] локомотив-вагон заһабарилгы[…] водой суута хүдэлмэришэн […] Грехневагай жэшээгээр фаб[…] хубсаһа эсхэгшэд КПСС-эй г[…] Очирма Гармаевна Доржиева, […] һэй нүхэд: Л. Н. Залевская, […] Брянская, Е. А. Ербанова […] өөһэдынгөө арга боломжо […] үзөөд, халаанаймнай даабари[…] да зэргээр 20 процентээр дэ[…] лыт гэһэн гүйлтатайгаар фаб[…] захиргаанда, ниитын эмхи з[…] нуудта хандаһан байгаа.

Энэ үүсхэлыень фабрикын […] хүдэлмэришэд дэмжэжэ, мүн […] хүн дээшэлүүлэгдэһэн даа[…] ажаллажа байнхай.

— Үнэн сэдьхэлһээ гараһа[…] тэ үүсхэл үргэн харгыда […] гээшэ. Ажалайнгаа нормо […] хараха хүдэлмэри манай фа[…] үргэлжэлһөөр. Энээн туша[…] мэришэдэй өөһэдөө һанамжа[…] халнуудаа оруулдагынь ех[…] шаалтай, баярламаар байна, […] жэ парторганизациин секре[…] тамон Лукич Калашников фа[…] гаа хүдэлмэришэдэй шэн[…] ажалай түлөө омогорхолтой[…] рэнэ.

Мүнөө фабрикын хүдэл[…] Агуу ехэ Октябриин хүндэлэ[…] гэрһэн мүрысөөндэ оролсо[…] һарынгаа түсэб болзорһоонь […] ног урид дүүргэхын түлөө […] эхилбэ.

Д. Цыбик[…]

...абидахи жэлээ хонхо жэнгирнэ

...ШЫН БАГШАНАР
...зэлэгдэһэн үгэ соо дур-
...а тэрэ шара һахал-
...лдам зантай багша
... гэжэ фамилитай
...юм. Теэд нэрэ обогы-
...аха хүн олдодоггүй—
... мартаа бэзэ, тэрэ
...рга сагай нүлөөнһөө
...нги байһандаа нүгөө-
...иман нэрэ обогыень
...ьегүй байжа болоо.
... түрүүшын дайнай
..., багша Краснов сэрэ-
...нда татуулжа, ород-
...фронт ошоһоор һураг-

...шье һаань, Хэжэнгын
...иин түрүүшын һураг-
...уехэ ород арадай хү-
...айхан сэдьхэл зантай,
...элэндэмнай дуратай
...ние мүнөө болотор һа-
...ан дурдадаг.

...ювой ябаһанай удаа
...болгогдон томилогдо-
...адмажап Цыреновае
...ай. 1915 онһоо хойшо
...уулида эдэбхитэйгээр
...ан, һүбэлгэн бэрхэ,
... бодолтойгоороо хүн
...ндэтэй болоһон.

...онһоо хойшо багшана-
... нэмэһэн һурагтай.
...н багшанарай тоодо
... Цыренбазар Бадма-
..., Хакшинов, мүнөө
...-гэй научна хүдэлмэ-
... И. Ким, РСФСР-эй
...инуудай габьяата баг-
...Ж. Дугарова, Н. Нам-
...багшанар Занданова,
...иев болон бусад оро-

...аанай совхозой малшад
...у худалдаха 9 һарын тү-
...рнин 20-до дүүргээд,
... түсэб декабрийн нэгэн
...дүүргэхэ уялга абанхай.
...зой малай һүнэй тоһолиг
...ргээр 4,7 процент боло-
...АГ ДЭЭРЭ: Хурамхаанай
...заводой лаборант Дулма
...һүнэй тоһолиг шалгажа

...С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Элһэлиг, шулуулиг хүрьһэтэй Хойто Шанаагай халзан добын оройдохоно табхайһан Хараганаагай волостной управлениин гэрэй газаа сугларaад һууһан, хүдэһэн дэгэлтэй хүүгэдэй шэхэндэ эгсэ табин жэлэй урда тээ юрын бэшэ хонхын абяан шэнхинээ бэлэй. Энэ хадаа Хэжэнгын түхэреэн соо эгээн түрүүшынхеэ нээгдэһэн һургуули байгаа.

Гэшхүүрэй хажууда хүлгэн, гэртэ орохоёо шиндэжэ ядажа байһан хорёод буряад хүбүүд тээшэ шара һахалтай, үндэр ород хүн илдам налгайгаар хараха зуураа: «Зай,' зоригтойгоор, урагшаа!» гэжэ хэлээ һэн гэлсэдэг.—Зарим нэгэмнай моринһоошье буунгүй, тэрэл ород хүн тээшэ бэлтын харашанхай зогсоо һааб даа. Теэд иимэ налгай уряал соносходо хүүелдэн гэр уруу ороо һэмди,—гээд энэ һургуулиин эгээл түрүүшын шабинар, совхоздоо хүдэлжэ байһанаа пенсидэ гараһан Доржигуша Ванданов, Радна Мухарханов гэгшэд хөөрэдэг.

Зүб даа, тэрэ гэһээр табин жэл үнгэрөө, алдарта табин жэл... Мүнөө Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Хэжэнгын дунда һургуули тухай һураг суу холуур таранхай. Гүйсэхэеэ байгаа табин жэлэйнь ойтой дашарамдуулан, тус һургуулиин түүхэһээ хэдэн мэдээ уншагшадтаа дурадхахамнай.

Түрүүшын багшанарай габьяа ехэл юм гэжэ хэжэнгээрхин дэмы хэлсэдэггүй.

2. ХОЦА НАМСАРАЕВАЙ НЭРЭМЖЭТЭ...

Хэжэнгын дунда һургуулиин Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ байһаниинь дэмыл бэшэ ааб даа. Нютагайнгаа суута уран зохёолшын нэрые нэрлүүлхын лэ тулада тиигээл юм бэзэ гэжэ зарим нэгэн һанажаш болохо. Теэд миилшье тиимэ бэшэ...

— 1925 оной намар, эгээл мүнөө һургуулиин байһан газарта гайхалтай томо бэшэшье һаа, зорюута һургуули гэжэ баригдаһан, олон шэл сонхо яларуулһан гэрэй газаа задарюун бэетэй, үндэр залуу хүнэй глобус бараад, нютагай зондо дэлхэйн байгуулбари тухай хөөрэжэ байһыень мартадаггүйб,—гэжэ уран зохёолшо Цырендоржо Жанабадараевич Дамдинжапов нэгэтэ хөөрөө һэн.

— Энэмнай хэн гээшэб?—гэжэ тэрэниие тойроод байһан хүнүүдэй нэгэнһээ аргаахан асуухадань:

— Шүбхэйн Хуса гээшэл даа,—гээ һэн ха.

Тэрэмнай Буряадай ерээдүйн суута уран зохёолшо, нютаг соогоо бэшээшэ алдартай болоһон Хоца Намсараевич Намсараев байгаа ха юм.

Һургуулиин гэшхүүр дээрэ глобус бараад эрьюулжэ байһанииньшье гайхалтай бэшэ. Ушар юуб гэхэдэ, тус һургуулиие даагшаар ажалладаг, хэшээл оролдолгоороол һургуулиин шэнэ гэр барюулһан байгаа ха юм...

Тиимэл һэн туладань, Хэжэнгын дунда һургуули тэрэнэй нэрые хүндэтэйгөөр абажа ябахаараал ябана бшуу. Зүгөөр Хоца Намсараевич Намсараевай мүнөө амиды ябаагүйнь харамтай.

3. ҺУРАГШАДААРАА СУУРХАДАГ ҺУРГУУЛИ

Хэдэн тоо, баримта.

Хэрбээ 1923—24 онуудта оройдоол дүшөөд һурагшадтай байһан һаа, арбан жэл үнгэрһэн хойно тэдэнь 300 болоод байгаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай урдахана 519 үхибүүд һурадаг байһан. Харин мүнөө 1032 һурагшадтай болонхой.

Һургуули бүхэн һургажа, хүмүүжүүлжэ гаргаһан һурагшадаараал суурхадаг бшуу. Хэжэнгыншье һургуули суурхахаар шабинартай байха. Эдэ табин жэл соо һуража гараһан хүбүүд, басагадай олонхинь Буряад нютагаа, түрэл һургуулияа ажал хэрэгээрээ суурхуулаа, суурхуулнашье суурхуулхашье... Олон һурагшадынь эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда баатар габьяа гарган, ами наһаяа алдаһан байха.

Мүнөө Зэдын үйлэдбэриин управлениин парткомой секретарь Х. Хандуев, Хэжэнгын совхозой парткомой секретарь Б. Содномов, Хорийн аймсоведэй түрүүлэгшын орлогшо Б. Рыбдылов, совхозой директорнүүд Д. Дугаров, Ц. Базаржапов болон бусад Хэжэнгын һургуулиин һурагшад байһандаа омогорходог.

Энэ һургуулиһаа эрдэмтэд ургаа юм гү гэжэ асуугаа һаатнай, харюусахада болохо. Хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат Г. Туденов, ветеринариин эрдэмэй кандидат Б. Цырендоржиев, геолого-минералогиин эрдэмэй кандидат Ц. Очиров, физико-математикын эрдэмэй кандидат Б. Содномов, түүхын эрдэмэй кандидат Ш. Чимитдоржиев болон бусад Хэжэнгын һургуулиһаа эрдэмэй дээжын эхиндэ хүртэһэн байха.

Искусство болон уран зохёолдо бэеэ зорюулһан Хэжэнгын һургуулиин хэдэн һурагшадай нэрые дурдая. Уран зохёолшод Ц. Номтоев, Бато Базарон, Ч. Цыдендамбаев, Цырен Галанов, хүгжэмшэд Ж. Батуев, Б. Ямпилов болон бусадһаа асуугаа һаатнай: «Хэжэнгын һургуулиин һурагшад һэмди»,— гэжэ сэхэ харюусаха...

Иимэл хадаа суурхаа юм Хэжэнгын һургуули.

4. ҮШӨӨ ХЭДЭН ТОО, БАРИМТАНУУД...

Мүнөө Хэжэнгын һургуули үйлэдбэриин һуралсалтай арбан нэгэн жэлэй политехническэ дунда һургуули гэжэ нэрлүүлдэг болонхой. Энэ һургуули юрэнхы эрдэмһээ гадна, механизаторай, модошо дарханай, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшын мэргэжэл олгон гаргана.

1961—1962 оной һуралсалай жэлдэ Хэжэнгын һургуулида 72 багшанар, тэрэ тоодо 32 дээдэ һургуулитай багшанар бии байба.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай хүшэр жэлнүүдтэ «Буряад-Монголой эдир патриот» гэһэн танкова колонно байгуулха зорилгоор ороноо хамгаалгын жасада 5000 түхэриг мүнгэ Хэжэнгын һургуулиинхид оруулһан юм. 2000 түхэригэй дулаан хубсаһан, мүн 7000 түхэриг мүнгэн нэмэжэ оруулагдаа һэн. Мүн һурагшад колхозуудай ажахыда хүдэлжэ, жэл бүри 10000—15000 ажалта үдэр олодог бэлэй.

Хэжэнгын һургуулиин ажалай мастерской үнгэрөөшэ жэл 5000 шахуу хони хаадаг хаамжануудые бүтээжэ, ажахын тоосоото хонишодой отарынхидта үгэһэн байха. Мүн 120 лабораторно стол, театральна олон һандали, диван болон бусад хэрэгсэлнүүд бүтээгдээ.

Һуралсалай-туршалгын 150 гектар поли дээрэ тариһан кукурузынь га бүриһөө 600 центнер ногоон набша абтаа.

Һурагшад түрэл тосхоноо шэмэглэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, һүүлэй гурбан жэлэй туршада гурба мянга гаран модо таряад, тэдэнээ харууһалан ургуулжа байнхай.

Тоо, баримтанууд... Үшөөшье олон байха даа. Теэд эндэ зариманиинь лэ дурдагдаба.

А. Жамбалдоржиев.

Шэнэлэгдэн хубилһан хизаар

Хорин жэлэй саада тээ, 1943 оной сентябриин һүүлээр, немецко-фашистска булимтарагшадта эсэргүү дайн байлдаан Смоленскэ шадар нэгэ бага замхаа бэлэй. Баян дайдын баялигые дууһан хамажа абаад, үй бута сохигдоһон дайсан арилаа һэн. Городууд болон хүдөө тосхонууд үнэһэн тоборог болоһон байба. Гал түймэрһөө үшөө хүрөөгүй газарһаа бүлеэ урьяжа байба. Тэрэ үеын Смоленск шадарай сэрэгэй харгы замые совет сэрэгшэд һайн мэдэнэ ёһотой. Ярцева Вязьма городуудай үйлсэнүүдээр һалхин шууяжа, хүнэй нюур хайража байдаг бэлэй. Рославль ба Смоленскын шатаһан хирпиисэ гэрнүүдэй торхонуудай сонхонууд онгойлдожо харагдагша һэн. Хүдөө тосхонуудай пеэшэнүүдэй хоолойнуудай ёдойлдон харагдахаһаа бэшэ юумэн байдаггүй бэлэй.

—Түрэл хизаарни, бидэнэр шамайе һэргээн бодхохобди,—гэжэ сүлөөлжэ ябаһан сэрэгшэд хэлэдэг һэн.

Һэргээн бодхоогдоол!

Дайн байлдаанай болоһон харгы замые һанаад үзэе. Рославль город архитекторнүүдэй түсэблэһэнһөө табан жэлээр урид һэргээн бодхоогдоод, дайнай урда тээхи байгшаһаа һураггүй гоё һайхан болонхой. Шэнэ гэр байрануудтай шэнэ үйлсэнүүд бии болоо. 10 гаран предприятинууд продукци үгэнэ. Энэнэй урда тээ байгаагүй нүүдэл электростанциин завод городой захада бодхоогдоо. Алмазна инструментын завод бии болоо. Холын Сибириин газарһаа абтаһан энэ үнэтэ шулуун эндэ болбосоруулагдажа, металлургическа, машина бүтээдэг промышленностиин, бусад һалбаринуудай хүдэлмэришэдэй найдамтай туһалагша болоно.

Москва—Минск гэжэ автомобильна харгын хажууда Днепрэй саада тээ нүхэн соогуур һуужа байхадаа манай сэрэгшэд 1943 оной зун Сафоново гэжэ багахан һууриин газар хараһан байха. Сэрэгшэдэй һүүлээр эндэ ерэһэн газарай баялиг шэнжэлэгшэд хүрин шулуу нүүрһэнэй ехэ нөөсэ олоһон юм. Совет хүнүүд уданшьегүй сэрэгшэдэй нүхэнүүдые тэгшэлээд, бомбонуудай тэһэрһэн нүхэнүүдые шоройгоор тэгшэлжэ, Смоленскын газар дайдада шулуу нүүрһэнэй шахтануудые табиһан юм. Дайн байлдаанай болоһон тэрэ газарта Сафоново гэжэ горнягуудай посёлок бии болоо. Энээниие хүнүүд Сафоново город гээд нэрлэдэг болонхой.

Архитекторнүүд шулуу нүүрһэшэдэй город гэжэ Сафоновые түсэблөө юм. Теэд мүнөө энэ ганса шулуу нүүрһэшэдэй город гэхээр бэшэ. Шахтатай зэргэлээд прибор, электрическэ машинануудые хэдэг заводууд, Смоленскэ областьдо эгээн түрүүн баригдаһан ехэ химиин завод бодонхой юм. Иигэхэдээ энэмнай область дотороо промышленна ехэ центр боложо байна.

Днепрэй нүгөө эрьедэ, Дорогобуж гэжэ город шадар байһан Харлапово гэжэ хүдөө тосхониие харагты. Дайнай жэлнүүдтэ эндэ партизануудай хизаар байһан юм. Тиимэһээ энэ тосхониие дайсад дууһан шатаажа, үнэһэн тоборог болгоо һэн. Энээниие тойроод байһан шаташаһан газарые хооһон зоно гэжэ гитлеровскэ булимтарагшад нэрлэдэг бэлэй. Мүнөө Днепр мүрэнэй эрьедэ, гүлгэн модотой ойн захада, Харлапово гэжэ хүдөө тосхоноймнай оронд Дорогобужска ГРЭС баригданхай, областиин городууд болон хүдөө һууринуудые электрын элшэ хүсөөр хангадаг юм. Энээнтэй зэргэлээд Верхне-Днепровский гэжэ сагаан шулуун гэрнүүдтэй тосхон бии болоо. Энэ тосхон энергетигүүдтэ баригдаһан байгаа. Мүнөө эндэ барилгашад, машина бүтээгшэд ажаһуудаг, мүн химигүүд ерэжэ эхилбэ.

Анханда абяа шэмээгүй байһан энэ газар нютаг мүнөө үндэһөөрөө хубилжа байна. Котельнэ завод продукци үгэжэ эхилбэ. Гэр байранууд болон предприятинуудта тодхогдодог котельнүүдые эндэ бүтээн гаргадаг. Тээ саада тээнь картонно завод баригдажа байна. Мүн азотно үтэгжүүлгэ гаргадаг заводой барилга эхилээ. Энэ долоон жэлэй эсэс болотор тус завод продукци үгэхэ ёһотой. Иигэжэ Верхне-Днепровский тосхон олон ондоо продукци гаргадаг промышленна шэнэ центр боложо байна.

Смоленскһээ баруун тээшэ Витебскэ руу ошоһон харгыгаар ябахада Гнездово станци болодог. Хооһон тала байһан газартаа долоон жэлэй хугасаан соо барилгын индустриин городок бии болоо.

Долоон жэлэй турша соо область дотор 33 шэнэ завод, фабриканууд баригдаа. Эртэ урда сагһаа хойшо улһан, сыр хоёроор суурхадаг энэ хизаарай шэнжэ түхэл хубилжа байна. Эндэ электротехническэ, машина бүтээлгын, прибор бүтээлгын промышленность бии болоод хүгжэжэ байнхай. Смоленскын предприятинуудай маркатай приборнууд манай орон доторшье, хилын саанашье гарадаг болоо.

Областиин хүдөө һууринууд шэнээр бодхоогдоо. Мүнөө жэлдэ колхозууд болон совхозууд капитальна барилгада 27 миллион түхэриг гаргашалхань. Совхозуудай тосхонуудта олон дабхар, олон айлай байха гэрнүүд бодхоогдоно. Мүн колхозуудай тосхонуудташье шэнэ шэнэ үйлсэнүүд хойно хойноһоо бодоно. Үйлэдбэриин барилганууд, һургуулинуудай, клубуудай, больницануудай байшангууд бодхоогдоно, электрын элшэ хүсэ дамжуулдаг лининүүд баригдана.

Смоленск шадарай дайн байлдаанай замаар дабшахадаа шинии, совет сэрэгшын, бодоһон хүсэл бодол мүнөө бэелүүлэгдэжэ байна.

Х. Хайкин,
ТАСС-ай корр.

Смоленск.

Брянскын түмэр зам заһабарилдаг машинна станциин коллектив түхеэрэлгэнүүдээ эгээн бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглана. Дүрбэн часай турша соо 1,2 километртэ шпалтай рельсэнүүдые табиха нормотой аад, 2,2 километр хүрэтэр ута рельсэ табина. Станцида шэнэ технологи хэрэглэгдэнэ. Зам харилсаанай министерство Брянск станцида түрүү дүй дүршэлэй һургуули эмхидхээ. Тус коллективэй хүдэлмэриин онол аргые мүнөө 18 замай түлөөлэгшэд шэнжэлэн шудалжа байнхай. Зураг дээрэ: Замай станциин механизмууд хүдэлмэриляжэ байна.

ТАСС-ай фотохроникэ.

Н. Дамдинов

Баргажан нютагаараа

(Уран зохёолшын тэмдэглэлһээ)

4. АРШААНТА ГАЗАР

Боолон Түмэр гэжэ нуур аяар зүүн тээ үндэр хадалиг газарта тогтоһон гэхэ. Баргажан мүрэмнай энэ нуурһаа эхи абажа, баруулжаа, буртаг шэрэнги соогуур зүдхэн, шулуун хабсагай үүдэнүүдээ сэлижэ, Байгал тээшэ зориһон замаа эхилдэг юм. Энэ замайнь эхиндэ Дэрээн нютаг ушарна. Дэрээн нютаг Байгал далайһаа гурбан зуугаад модо холо оршодог. Энэл гурбан зуугаад модондо годирон, һалаатан, хажуу тээһээ шудхардаг дүү мүрэнүүдэйнгээ уһые бэедээ хамаран урдаһан хабтагай Баргажан гэжэ мүрэнэй хоёр эрьеэр, хойто урда хадануудаараа хоёр үндэр хана бодхоонхой Баргажан дайда сэсэглэжэ байдаг юм. Шэлбэнгын захагүй тужа, Гаарга, Хара Модон, Мүргэнэй сабшаланта нуганууд, Баруун, Зүүн Хүнтэйн алтан тарята талануудт, Бархан, Баян Гол—эдэ баян газарнууд Дэрээнһээ доошоо һубарина.

Үнгэрөөшэ зундаа би Баргажанайнгаа эгээл зүүн тээхи буланда хүрэжэ ерээб. Уланхаан гэжэ газарта һуудаг Радна Аюшиевич Аюшиев—дала гаран наһатайшье һаа, хүнгэн гэшхэдэлтэй, үгэдэ бэрхэ үбгэн — бидэндэ Үмхэйн аршаан харуулхаяа абаашаа. Уланхаанда ерэхэдээ газарай мухарта хүрэбэбди гэжэ һанаһан зон үшөө саашаа, хада өөдэ мори тэргээр зүдхүүлжэ, хорёод модо ябабабди.

Уран зохёолшод Баргажанаар һаянай элбэг харагдана гээшэнь эндэ баһа зүб болошобо. Аршаандаа дүтэлөөд, Баргажан мүрэеэ гаталхын урда амаржа байтарнай, хойноһоомнай «ГАЗ-69» хүсөөд, минии нүхэр — поэт Дондок Улзытуев энеэбхилһээр гаража ерэбэ.

Бүрил һайн гээшэ. Эрхим хүндэ гээшэ хадаа нютагайнгаа һайханиие нүхэдтөө харуулха ябадал мүн гэжэ тоологшоб. Харгыгаа саашаа хамтадхабабди.

Үмхэйн аршаан —халуун аршаан.

Ород таряашадай урдань үмсэдөө баридаг байһан заахан баани шэнги гэрхэн соо (эндэ тэрэнь «хүхүүр» гэжэ нэрэтэй) айхабтар сэбэр, жэжэ сагаахан элһэ оёортоо дэбдинхэй уһан мэлмэржэ байдаг юм. Ханада нэгэ торхо һуулгагданхай, тэрээн сооһоо богонихон соргоор халуун аршаан шорхирсо адхарна. «Хүхүүрһээ» хорёод алхам хажуу тээ—бишыхан гэр. Энээн соонь амархаа ерээшэд байрладаг.

Зүүн тээһээ, урда зүгһөө—ёрбогор эгсэ шулуун хаданууд гэтэнхэй. Ула доромнай хүбхэлзээжэ байгааша хүрьһэн хаа хаанагүй аршаанта уһаар нэбшэжэ байна ха гэхэдэ буруу болохогүй. Ойрохоно урдаһан нэгэ хүйтэншэг горхоной элһэн оёор уруу гараа хударaад үзэһэмнай, доошоо ошохо тумаа, оёорынь халуун боложо байгаа һэн.

— Юун гэһэн гоё газар гээшэб! Энэ горхон дорошни баһал аршаанай һудалнууд сохилжо байна бшуу даа,—гээд Үмхэйн агаарые Дондок дүүрэн сээжээрээ амилан, минии хажууда ерээд хэлэнэ. —Тугаархана Баргажан мүрэнэй наада эрьедэ онгосоһоо буужа ябахадамни, эрьень баһал аршаанай үнэрөөр анхилжа байна һэн!

«Онгосоһоо буужа ябахадамни» гээд Дондогой хэлэхэдэ, энеэбхилбэб. Юун бэ гэхэдэ, эндэ Баргажамнай ёһотойл хадын мундуу уһан юм шуу. Тойроод — хаданууд, үндэр тэгшэ нарһад, шэнэһэд... Гансал уһанай, хаанашьеб даа, дээрэ шааяха дуулдана, бэшэ абяан үгы. Манай «онгосо асарыт!» гэжэ ооглоходо, урда эрьеын модод шэнги үндэр хулһан сооһоо нэгэ эрэ хүн бии болоод, хабтагархан ута хайба соо һуужа, долгид дээрэ бүмбэгэнэн наашалхадань, Дондогой шарай барагар хара болошоо бэлэй: «Энээн дээрэ һуухабди гэжэ гү?»

Гурба дахин хойшо урагшаа энэ хайбамнай уулын уһые гаталба. Зургаан хүн хоёр хоёроороо уһа гаталаа һэмди.

Бидэнэр Үмхэйн аршаанда удааншаг амарбабди. Наранай баруун хойшоо тонгойжо байхада, хадын сэбэр агаараар амиланхай, аршаанда орожо, бэеэ сэбэрлэнхэй, һэргэг хүхюунүүд гэртээ бусаа һэмди...

Дэрээн гээшэмнай аршаанта газар, Аллын аршаан, Хүшэгөөрэй, Һэюугэй, Үмхэйн аршаанууд...

Энээнһээ урда би Аллын, Хүшэгөөрэй аршаануудые хараад ерэнхэй һэмби. Аллын аршаан ошохоёо байхадам, Радна Аюшиевич үбгэн намда иигэжэ хэлээ һэн:

— Һаяхан подполковник хүбүүмни гэр бүлөөрөө Душанбеһээ айлшалхадаа, Аллын аршаан хүрөө һэн. Тэдэшни сэрэгэй зон, Кавказ, Ураалаар, зүүн баруун зүгөөр бүхы наһаараа ябаһан гээшэ бэзэ, газар нютагуудай һайхые хараһан лэ байгаа ёһотой. Теэд айлшалжа ерэһэн бэримни хэлэхэдээ, Аллын аршаан мэтэ һайхан газар хараагүйб гээл даа...

...Дэрээнэй совхозой центрһээ хойшо шулуулиг харгыгаар Мужанов Кимтэй ногоохон шэрэтэй «ИЖ» мотоциклаар гүйлгэбэбди. Аллын аршаан хойшоо долоо модондо. Ой соогуур харгымнай өөдөө годиржо, үндэр эгсэ эрьедэ бодоһон ехэ гэрэй хажууда асарба. Эндэ амархаа ерээшэд байрладаг.

Зүүн тээмнай үльгэр домогой орьёл үндэр байшан мэтэ хабсагай тэнгэри өөдэ харбан бодоод, шулуун үбсүүгээ мэлигэшүүлнэ. Саада тээнь дүү хадынгаа ара талые хамгаалан бодоһон аха хадань мантайна. Теэд тэрэ хадын оройнь манан соо хушаатай — харагданагүй.

Хойшоо харахада, ула дороомнай — баглагар ногоон жалга. Баргажанда ямар модод ургадаг бэ, тэндэ хуу бии хэбэртэй. Энэ жалга соогуур Алла горхон аяар зүүн хойноһоо годирон ерээд, манай дорохоно тэбхэр булан гарган баруулжаа заларaад урдажа байна. Алла соо ялаагана, хадариһаа эхилээд, элдэб загаһад олон юм. Тиимэһээ эвенкнүүд «загаһата» гэжэ нэрэ үгөө бшуу: «Алла» гэжэ үгэ тэдэнэйхеэр «загаһан» юм.

Алла горхоной саада эрьеые харахада, гоё. Сэб сэгээхэн уһанай толондо гэрэлтэн, сэхэ доошоо ханаташаһан хабсагайнууд. Тэндэ ямар нэгэн даагдашагүй хэрэмэй үүдэнүүд мэтэ нүхэн агынууд харагдана. Кавказда иимэ агынуудые досоо-газаахниень тэгшэлэн заһаад, «грот» гэжэ нэрэтэй, амарха газар болгодог. Пятигорскын парк соо «Дианын грот» гэжэ иимэ гоё газар бии. Лермонтов наһа барахын урдахана тэрээн соо нүхэдтэйгөө бүхэли һүниеэ үнгэргэһэн гэдэг.

Үндэр эрье дээрэһээ Аллын аршаанай жалгые һайхашаан хаража байхадаа, юун гэһэн гоё, бэлэн парк эндэ байгаалиин бэлэг мэтэ түхөөтэй байна гээшэб гэжэ һанахаш.

Уйтан зүргөөр доошоо буубабди. Манай һаяхан зотсоһон үндэр эрьеын хормойһоо аршаан булаг сохилжо гараад, баһал нэгэ багахан баани мэтэ хүхүүр соо сугларна,— энэмнай Аллын халуун аршаан.

Аршаанһаа саашаа, Алла горхоной эрьедэ ошобобди. Толгой дээрэмнай бургааһан, мойһод мүшэрнүүдээрээ адхалсан, набтархан арканууды бии болгонхой. Баруун тээһээ, Алла горхоной хоёр эрье болон һэтэ сабшуулшаһан хадын коридороор наранай элшэ адхаржа, бороогой һүүлээр монсолзон байһан мойһодые гэрэлтүүлнэ. Мүнөө дороһоо харахадамнай, зүүн тээхи хоёр хада агаарта наашаа тамаржа ябаһан тэнгэриин үзэгдэл мэтээр харагдаба...

Совхоз болохоһоо урдахана, эндэхиин колхоз Аллын аршаан дээрэ айхабтар ехэ барилга хэжэ байһан юм байна. Хоёр шэнэ ехэ гэр харагдана. Эндэ колхозой амаралтын газар түхеэрэгдэһэн байгаа. Энэ һайн барилганууд иигээд лэ дүүрэшэхэнь гү гэһэн бодол түрөөдхинэ. Теэд, дан тиимэш бэшэл ха. Совхозой парткомой секретарь нүхэр Шагдаронтой энээн тухай хөөрэлдөө һэмди. Улаан-Үдэһээ эндэ ерэһэн дарганууд эдэ гэрнүүдые саашань үргэдхэжэ түхеэрээд, республиканска шанартай амаралтын газар болгохомнай гэһэн байна. Тэрэнь яһала зүб даа. Гүрэндөө ороохо, тоһо, мяха үгэдэг ажалтай манай хүндэтэ малшад, хонишод, таряашадай иимэ газарнуудта аятайхан амардаг һаа, хэды гоё һэм бэ!

Гоёшье, баяншье юм харьялан урдадаг хадын горхон Гаарга. Эндэ аршаанда һуужа байһан хүнүүд хадын сэбэр агаарта гаража зэбгэ, хадари агнажа амаран сэнгэдэг.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

Социализмын оронуудта

Нэгэн ниитэ уг зорилго тээшэ хамтаараа дабшана

...барисаан» гэжэ нэрэтэй
... нефтепровод социалис
...й хамтын хүсөөр бариг-
...анхай. Барилгын немец
... эрхилэгшэ Фриц
... гэгшэ ёһотойл инженер
... Энэ нүхэрнай һайн һай-
...н тухай бодохо дуратай
...тепроводой барилга ту-
...нэй тайлбарилан хөөрэ-
...жа байхадаа, бидэ тии-
...ээ һэмди.
...тэндэһээ нефтепроводнай
...агдан хүрэжэ ерэхэ
... дүтэхэн харагдажа
...арһан тужа тээшэ заажа,
... хөөрэнэ. — Эндэхэнэ
...бодхоогдожо байнхай. Тэ-
...мнай нефть абажа бай-

...гүй эндэ ямар ехэ барил-
...оогдохо тухайда инже-
... зураглан хөөрэжэ байгаа
... энэ газарта — Шведт
...ргэдэ олон мянган кило-
...тай нефтепроводой хойто
... баригдажа дүүрэхэ
...иин үнэтэ зүйлнүүдые,
... тоһо, горючи мэтые үй-
... угаа шухала зүйлнүүд
... эрьеһээ иишэ урдажа
...на. Эндэ шэл, бетон мэ-
...үүдээр хэгдэһэн стан-
...үүл һайхан байшан бод-
... юм. Досоонь тус стан-
...лгэхэ тусгаар хэрэгсэл-
...ха байна. Диспетчерэй
... телефонууд табигдаха.
... станциин диспетчер
... газар дээрэхи Плоцкын
...мэ станциин диспетчер-
... нефтепроводой зам дээ-
...хы станцинуудтай—ма-
...ет ороной Мозырь хото
...алишье сагта телефо-
...хөөрэлдэжэ шадаха юм.
...ровод барилгын проек-
...аар мэдэдэг дээрэһээл
... Кабелиц иимэ гоёор зу-
...хөөрөө бшуу. Баригда-
...гаа нефтепровод тухай
...доор хөөрэһэнэйнь баһа
... шалтагааниинь гэбэл,
...енернай Чехословакиһаа
...рэтэр татагдажа бү-
... «Хани барисаан» гэжэ
...одой участогай ашаг-
... оруулагдахада һайндэр-
...ан боложо хабаадалсаа
...лиц гэгшын хүтэлбэ-
... барилганууд мүн Гер-

манниин Демократическа Республика дотор баригданхай.

Чехословакиин болон Венгриин ажалшадай ажал хүдэлмэридөө амжалта түйлаһандань, немец инженер эдэ нүхэдтэйгөө хамта баясан байгаа бэлэй.

Фриц Кабелиц гэгшэ Галле городто техническэ институт дүүргээд, олохон барилгануудта ажаллаа. Германиин Демократическа Республикын арадай ажахы хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байна. ГДР-тэ шэнэ шэнэ фабрика, заводууд баригдана, хуушан предприятинуудынь һэльбэгдэн үргэдхэгдэнэ. Промышленностиин иимэ түргэнөөр хүгжэжэ байһан гүрэнүүд гэжэ дэлхэй дээрэ ехэ үсөөн даа. ГДР-эй промышленна үйлэдбэри 1936 онойхиһоо 3,5 дахин ехэ болоо. Тиин һаяын сагта Германиин Демократическа Республика дайнай урда тээ бүхы Германиин бүтээжэ байһан хэмжээнэй зэргын тиимэ ехэ промышленна продукци бүтээдэг болохо юм. Мүнөө хэгдээд байһан, мүн саашадаашье хэгдэхэ иимэ гайхамшаг ажал хүдэлмэри өөрынгөө хэрэгтэ дуратай ямаршье инженерые зоригжуулмаар лэ!

«Хани барисаан» гэжэ нефтепроводой барилгын немецкэ участогай эрхилэгшээр томилходонь, Фриц Кабелиц энэ томилолгые ехэ баяртайгаар угтан абаһан байна. Германиин Демократическа Республикын арадай ажахыда угаа ехэ удха шанартай барилга бүтэхэ юм гэжэ энэ инженер абаһаар ойлгоо бшуу.

Экономическа талаараа бэе бэедээ туһалалсалгын Соведтэ хабаадагша оронуудай «Хани барисаан» гэжэ нефтепровод бүтээхэ тухай шиидхэбэриие Фриц Кабелиц баяр баясхалантайгаар дахин дахин уншаа бэлэй. Дэлхэйн социалис системын бүхы оронууд ажахыгаа хамтадхан, түсэбэй ёһоор эрхилжэ эхилхэнь гэжэ энэ инженер ойлгоо бшуу.

Иимэ һайхан зорилго тухай һанахадаа тэрэ ехэтэ баясаа. Хүн түрэлтэнэй түүхэдэ анха түрүүшээр ажал хүдэлмэриие уласхоорондын хэмжээндэ ушар ёһо мэдэжэ өөһэдөө хубаарилга эмхидхэхэ угаа ехэ арга бии болоо ха юм. Тус тус социалис ороной, социализмын бүхы оронуудай хурдан түргэнөөр хүгжэхэ, хүнэй ажалые арьбадхаха ямар ехэ арга боломжо бии болохонь гээшэб!

Ажалые уласхоорондын хэмжээндэ социалис ёһоор хубаарилгын тон булюу һайн байһые немец инженер бүришье һайнаар ойлгоо. Юундэб гэхэдэ, Германиие Бонной зонхилогшодтой хамта баруун гүрэнүүдэй таһалан бутаруулһаниинь ГДР-эй экономикодо хүшэр хүндэ хохидол ушаруулаа һэн. Энээнэй уршагаар Германиин Демократическа Республикын ажахыда тохёолдоһон аюулта хойшолонгуудые ГДР-эй ажалшад арай гэжэ зайсуулаа бэлэй. Харин мүнөө Экономическа талаараа бэе бэедээ туһалалсалгын Совед тэ хабаадалсадаг болоод байхада, ажахын ямаршье зорилгонууд нилээд бэлээр шиидхэгдэнэ.

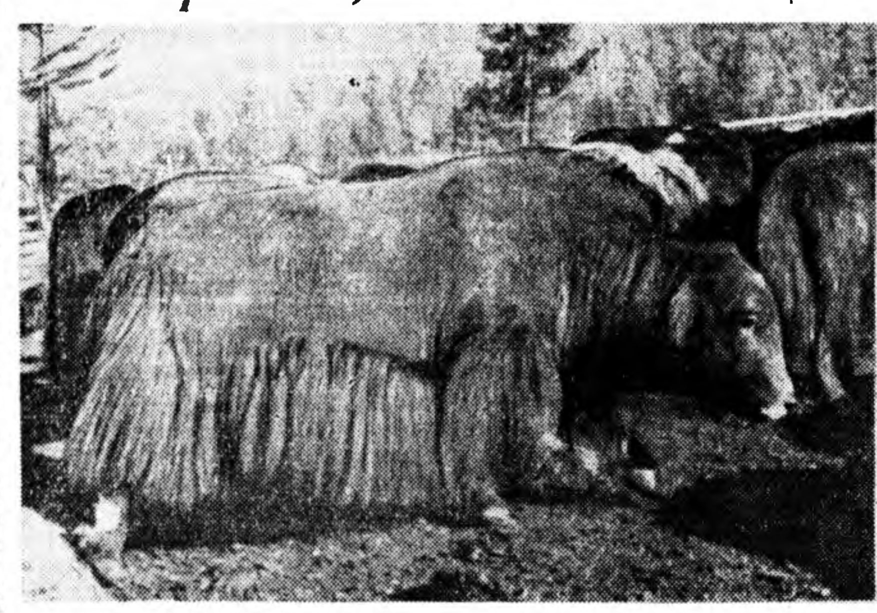
— Нефтепровод бариха үедөө, бидэ социалис оронуудай хани харилсаатайгаар ажалладаг үльгэр жэшээнүүдые үдэр бүри хаража байнабди,—гэжэ Кабелиц хөөрэнэ.—Жэшээнь, манай республика энэ барилгада хэрэглэгдэхэ томо томо сорго нуудые Советскэ Союзда болон Польшодо эльгээнэ. Харин бидэнэр манай участогай нефтепроводто хэрэгтэй машинануудые Чехословакиһаа, приборнуудые Венгриһээ абанабди. Манай эрдэмтэд, инженернүүд Советскэ Союзай болон Чехословакиин мэргэжэлтэдтэй хамта нефть хадагалха эрхим һайн арга боломжонуудые шэнжэлэн зохёоно.

«Хани барисаан» гэжэ нефтепроводоор урдаха нефть ГДР-тэ химическэ промышленностиие бүри ехээр хүгжөөхэ арга олгохо юм.

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта)

БУРЯАД ҮНЭН
3-дахи нюур
1963 оной сентябрийн 26.

һарлаг, хайнагай һаалишан

Захаамин нютагта үсхэбэрилэгдэдэг һарлаг, хайнаг — тоһолиг һүтэй мал. Зэдын үйлэдбэриин управлениин «Коммунизм» колхозой (Санага) һарлаг үнеэдэй фермын ахалагша һаалишан Санжад Окинова эрхим һаалишан гэжэ колхоз соогоо алдартай. Һү ехээр һаадаг энэ малшан Москва хото СССР-эй арадай ажахын туйлалтануудые харуулдаг Выставкэдэ ошоһоноо һаяхан бусаа.

Нүхэр Окинова выставкэ дээрэ хараһан һониноо колхозойнгоо малшадта хөөрэхэ зуураа, «һарлаг, хайнагуудые тэндэ абаашажа харуулдаг һаа һонирхолтой байха байгаа» гэжэ хэлэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Санжад Окинова, тэрэнэй гүүртын һүрэг.

Д. Балданов.
Фотонь авторай.

АЗАТАЙ ГУРБАН

1963 оной лотерейн билетэй IV ба V гаргалгын шүүбэри Хориин аймагай Яруунын нөөсэлгын кассада шалгалга һаяхан болобо. Иисингын совхозой пеэшэншэн Дашинима Жамбалов байгша сентябриин 17-до нөөсэлгын кассада орожо ерээд, 20184 номерой 096 номертой серитэй билет шалгуулба. Тэрэнь 150 түхэриг сэнтэй «Саратов-2» холодильнигта тудаһан байба. Нүхэр Жамбалов тэрэ шүүбэреэ мүнгөөрнь абаад, 100 түхэригтэнь 3 процентын облигаци, 7 түхэригтэнь лотерейн билет абаба.

Тэрэ үдэр Яруунын совхозой 1-дэхи фермын гэрэй эзэн эхэнэр Мария Климова 16290 номерой 113 номерой серитэй билетдээр хубсаһа угаадаг машина шүүжэрхёо. Иимэ машинатай болоходоо эхэнэр хүнэй гэрэй ажал нилээд хүнгэдхэгдэхэ байһаниинь мэдээжэ.

Сентябриин 19-дэ эндэхи «Победа» колхозой тракторист мүн лотерейн 20793 номерой 096 номерой серитэй билетдээр «Москвич» автомобиль шүүбэ. Механизатор хүн хүнгэн машинада һуужа гүйлгэхэ аргатай болоо.

Азатай эдэ гурбан нүхэд 30 мүнгэнэй лотерейн билетдээр иимэ шүүбэринүүдтэ тудаба.

Ц. Намжилов.

БАЯР ДЭЭРЭНЬ БАЯР

Энэ жэл үндэр ургасата таряа ургуулһандаа хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд баяртай. Полиин стануудта хушалтатай автомашина гүйлгөөд орожо ерэнэ. «Агитбригада ерэбэ» гэһэн үгэ тарян ажалай хүдэлмэрилэгшэдые баярлуулаа. Хүдэлмэриинь забһарта самодеятельностиин артистнар тарян ажалай хүдэлмэрилэгшэдтэ наада харуулжа, альга ташалган таһалгаряагүй аадарай адхарһан шэнги шабжагана-на.

Буряадай Культурын министерствын эльгээһэн агитбригада Хяагтын болон Зэдын үйлэдбэриин управленинүүдэй колхоз, совхозуудай мал ажалай фермэнүүдээр, полиин стануудаар хахад һараһаа үлүүтэй болзор соо ябажа, концерт харуулһан байна. Агитбригада Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай, Буряадай хүдөө ажахын, Зүүн-Сибириин библиотекын институдуудай, мүн хүгжэмэй училищиин студентнэрһээ бүридэһэн байха юм.

Самодеятельностиин артистнарай программада ород, буряад композиторнуудай дуунууд, мүн хари оронуудай арадуудай дуу, хатар, уран үгэ болон бусад номернууд ороно.

А. Шулунов.

Сагай уларил

Улаан-Үдын гидрометобсерваториин мэдээсэһэнэй ёһоор мүнөөдэр республика доторнай бага бүрхэгшэг байха, бороо орохогүй, һулахан һалхилха. Улаан-Үдэ городто үглөөгүүр 0—2, үдэртөө 19—21 градус дулаан болохо.

Сентябриин 27—28-най үдэрнүүдтэ республика доторнай бага үүлэтэйшэг, зарим нютагуудта бороо орохо. Баруун хойноһоо һулахан һалхилха.

СУУД

Зэмээ амсаба

Түнхэнэй арадай сүүд аймагай финансын таһагай хүдэлмэрилэгшэ байһан Манданов, Түнхэнэй совхозой ахалагша бухгалтер Манчуркин, Саяанай совхозой бухгалтер Шубин гэгшэдэй гэмтэ хэрэгые һаяхан хаража үзэбэ.

Эдэнэрэй гэмтэ хэрэг юун дээрэһээ эхилээб гэхэдэ, 1960 оной январиин 1-дэ Түнхэнэй «Заготскодой» контородо тушаагдаһан малай түлөө 11.083 түхэриг (хуушан мүнгөөр) XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо түлэхэ үритэй байһан байба. «Заготскот» тэрэ мүнгэ дурсагдаһан колхоздо оруулха үедэнь колхозынь Саяанай совхоз болгогдошобо.

Тиихэдэ аймагай финансын таһаг алдуу гаргажа, тэрэ мүнгые «Заготскодой» конторын тоосооноһоо гаргаһан байгаа. Удаань алдуунь заһагдажа, финансын таһаг тэрэ мүнгые контородо гэдэргэнь тэхэрюулха гэһэн байба. Энээгээр эдэ хоёр ажахын тоосоон замхашаба.

Тэрэ һамбаанда Манданов Манчуркин хоёр энээхэн мүнгэ абяагүйхэн «гүлгэрүүлжэрхихэ» гэжэ бодобод ха. Аймагай финансын таһагта хүдэлжэ байһан Мандановай дэмжэлгээр Манчуркин 11.083 түхэриг 41 мүнгэ Түнхэнэй тоһоной гол заводой тоосоондо оруулаа. Тэндэһээ тэрэ мүнгэниинь Түнхэнэй сельпогой счёдто оруулагдаһан байба. Юун дээрэһээ иимэ юумэн хэгдэһэн байгааб гэхэдэ, эдэнэр гүрэнэй тэрэ зөөри өөршэлхэ һэдэлгэ гаргажа, иимэ һэлгээ һэдхээ хэһэн байха юм.

Удаань Түнхэнэй сельпогой бухгалтер Шагдуров, тоһоной заводой бухгалтер Ознобихин гэгшэдэй хамаадалгатайгаар Манданов, Манчуркин гэгшэд тэрэ мүнгэ кассаһаа абажа, дүрбүүлээ хубаажа залгиһан байна.

Һүүлээрнь жэлшье үнгэрөөгүй байтар «һураһан юумэ һураар татагдахагүй» гэһэндэл, Манданов, Манчуркин гэгшэд хоёрдохи хулгайда орёолдобо. Бухгалтер Манчуркин гүрэнэй 452 түхэриг мүнгэ, Мандановай 513 түхэриг (шэнэ мүнгөөр) Шубинай нэрэ дээрэ нөөсэлгын кассада оруулһан байха юм. Энэ мүнгөө баһал хубаажа эдеэ.

Арадай сүүдэй шиидхэбэреэр гүрэнэй зөөри хулгайлагшад Манданов 4 жэлэй, Манчуркин 3 жэлэй болзортойгоор сүлөөгөө хаһагдажа, тиихэдэ Шубин сүлөөгөө хаһагдангүй заһан заларуулха хүдэлмэри хэхэ зуураа, хулгайлһан мүнгэеэ түлэхэ болонхой.

Ознобихин, Шагдуров гэгшэд ондоо хэрэгэй түлөө хуулиин хэмжээндэ хабаадуулагдаха зуураа, хэһэн хулгайнгаа түлөө харюусалга амсаха байна.

К. Павлов,
Түнхэнэй аймагай арадай сүүдэй түрүүлэгшэ.

Хилын саанаһа

„Коммунизм гээшэ эб найрамдал юм“

ПАРИЖ, сентябриин 24. (ТАСС). Коммунис партинуудай хамтаараа баталан абаһан гол шухала шиидхэбэринүүдһээ, жэшээнь, буу зэбсэг хуряаха, эбэй ёһоор зэргэ оршон һуухын түлөө тэмсэлые үргэдхэхэ, дайн байлдаае эсэслэн зайсуулхын түлөө тэмсэхэ гэһэн шиидхэбэринүүдһээ Хитадай хүтэлбэрилэгшэд үнинэй арсаа гэжэ эли болонхой гээд «Юманите» газетын шэнжэлэгшэ «Коммунизм гээшэ эб найрамдал юм» гэһэн статья соогоо бэшэбэ.

Совет гүрэндэ харша худал хуурмаг кампани Пекиндэ үргэнөөр ябуулагдажа байһаниинь элитэ. Тиин Советскэ Союзай хилые оло дахин эбдэхэ хүрэтэрөө Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй доройтоһониинь жэгтэй. Октябрьска революциин гүрэндэ иимэ эзэрхэг ёһоор хандаһыень яажа ойлгохоор болоноб? Хитадай революци хадаа Октябриин революциин үрэ болоно ха юм.

Өөһэдыгөө Ленинэй сургал дагагшад гэжэ нэрлэдэг хүнүүдэй иимэ буруу харгыһаань гаргаха зорилгоор Советскэ Союзай дурадхаһан хэлсээнһээ юундэ арсанаб? Энэ аюултай байдалынь эдээниие хаана хүргэхэб?

Хитадай хүтэлбэрилэгшэд 1957, 1960 онуудта коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай зүблөөнүүд дээрэ баталагдаһан резолюци эбдэхэһээ гадна, эдэнэр Хитад Инди хоёрой найруулан табиһан эбэй ёһоор зэргэ оршон һууха табан гол гурим ёһоһоо арсажа байна гээшэ гэжэ шэнжэлэгшэ Ив Моро бэшэнэ. «Эдэнэр иимэ аашаа ябуулгаараа дэлхэйн хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ ехэ хохидол ушаруулна. Коммунизмын илан мандахын тулада дайн байлдаан хэрэгтэй һэн байгаа гэжэ буржуазин удамаршадай баталамжатай адли хараа бодолһоо бүдүүлигээр хэлэгдэһэн юумэ олохонь бэрхэтэй».

Дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй бүхы түүхэ хадаа эб найрамдалай түлөө тэмсэлтэй нягта холбоотой юм.

Можо болон таһарагшадтай тэмсэхын тулада, марксизм-ленинизмын үндэһөөр дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлые бэхижүүлхын тулада бидэнэр бүхы юумэ хэхэбди гээд Ив Моро түгэсхэбэ.

Бүгэдэниие һонирхуулаа

АФИНА, сентябриин 24. (ТАСС). Советскэ правительствын мэдүүлгын найруулга Афинын хэблэл толилбо. Ядерна туршалга зарим тэды хорихо тухай Москвагай договорые Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй буруушаахадань энэ мэдүүлгэ соо ёһото харюу үгтөө гээд энэ хэблэл тэмдэглэбэ.

Империализмда эсэргүү тэмсэлээ улам хурсадхахын орондо Хитадай хүтэлбэрилэгшэд аха дүү социалис оронуудта, марксистско-ленинскэ партинуудта эсэргүүгээр тэмсэжэ ороо гээд «Авги» газетэ бэшэбэ. Москвагай договорто эсэргүүгээр тэмсэжэ, Хитадай хүтэлбэрилэгшэд алишье талааран ахир тулюур байдалда оробо.

Советскэ правительствын мэдүүлгэ хадаа уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулха, эбэй ёһоор зэргэ оршон һууха хэрэгтэ ехэ дэмжэлгэ болобо гээшэ гээд «Неа» газетэ тэмдэглэбэ. Дэлхэйн олониитэ ажалшад энэ мэдүүлгые ехээр һонирхон уггаба.

„Эшэгүүритэ үүргэ“

ПАРИЖ, сентябриин 23. (ТАСС). Франциин студентнэр-коммунистнуудай Союзай национальна комитет мэдүүлгэ хэбэ. Хитадай коммунис партиин хүтэлбэрилэгшэдэй бүтэмжэгүй хараа бодолнуудые эрид шууд буруушааба. Хитадай хүтэлбэрилэгшэд Сталинда һүгэдэн шүтэгшэдые хамгаалагшатай эшэгүүритэ үүргэ бэе дээрээ даажа абаад, коммунис хүдэлөөнэй хүгжэлтые аюулда оруулба гээд комитет мэдүүлбэ.

Гол анхаралда байна

РИМ, сентябриин 24. (ТАСС). «Хитадай правительствын түлөөлэгшын мэдүүлгэтэй» дашарамдуулан, Советскэ правительствын мэдүүлгэ Италиин хэблэлэй гол анхаралда байна. Центральна, нютагай бүхы газетэнүүд эгээл эли газартаа томо гаршагтайгаар энэ мэдүүлгын найруулгые толилбо.

Дэлхэйн дайнай һүжэрөө гээшэ һаа, хүн түрэлтэнэй нилээдгүй ехэ хуби үхэжэ болохо гээд Хитадай правительствын хэлэһэн авантюрис хараа шугамые буруушааһан хубииень «Пополо» гэжэ христианско-демократическа партиин орган толилбо.

«Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй хэдэн жэл соо ябуулжа байгаа аюултай хараа шугамые буруушаагаад», «иимэрхүү арга методһээ арсахыень, арсалдаата асуудалнуудые аха дүү ёһоор зүбшэн хэлсэхыень Хитадай хүтэлбэрилэгшэдые Советскэ Союзай Коммунис парти дахин дахин уряалжа байна, социалис лагериин, дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлые аршалха шухала гэжэ анхаралыень хандуулжа байна» — гээд «Унита» газетэ бэшэнэ.

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XVIII сесси

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 24. ТАСС-ай корр. Л. В. Величанский, С. Лосев гэгшэд иигэжэ дамжуулна:

ООН-ой Генеральна Ассамблейн сентябриин 23-най үдэрэй пленарна заседани дээрэ Дагомейн, Аргентинын, Парагвайн делегадууд үгэ хэлээ.

Генеральна Ассамблейн XVII сессиһээ хойшонхи үе соо хоёр шухала үйлэ хэрэг болоо,— гэжэ Дагомейн гадаадын хэрэгүүдэй министр Зинсу хэлэбэ. Москвагай договорто гар табигдаа, Африкын нэгэдэлэй үндэһэ һуури табиһан Африкын гүрэнүүдэй толгойлогшодой конференци үнгэргэгдөө.

Дагомей хадаа Москвагай договорто түрүүн гараа табигшадай зэргэдэ байгаа, энэ хадаа «Этигэл найдабариин гэрэл» болохо юм гээд Зинсу нэрлэбэ. Зүгөөр энэ договорые саашадаа шухала алхамуудаар батадхаха хэрэгтэй: ядерна зэбсэг үйлэдбэрилгые хорихо, ядерна бүхы туршалгые хорихо хэрэгтэй.

Зинсугай хэлэһэнэй ёһоор, хэрбээ атомна дайнай эхилээ гээшэ һаань, ядерна зэбсэггүй зононуудые байгуулгаар тэдэ районуудай арад зониие абархань бэрхэтэй. Тиимэһээ буу зэбсэг хуряаха тухай агууехэ гүрэнүүдэй хоорондо хэлсээ баталха шухала болоод байна.

Аддис-Абебэдэ болоһон конференци дээрэ Африкын гүрэнүүд колониализмда эсэргүүгээр хамтын фронт байгуулха шиидхэбэри баталан абаһан юм гэжэ Зинсу мэдүүлбэ. Сүлөөтэ байдалай эрхэ эдлэнгүй, арадуудай дарлагдажа байгаа сагта бата бэхи эб найрамдал байха аргагүй юм.

Энээнэй урда тээ колониин гэнжэдэ байһан оронууд ООН-ой гэшүүдэй гурбанай нэгэ хуби болохо юм. Тиимэһээ эдэнэр Аюулгүйн Соведтэ ёһотоор табигдаха, ООН-ой экономическа, социальна соведтэ, тусхай органуудта табигдаха зэргэтэй гээд Дагомейн түлөөлэгшэ тэмдэглэбэ.

Аргентинын делегациие толгойлогшо гадаадын хэрэгүүдэй министр Хуан Кордини гэгшэ хүгжэжэ байһан оронуудые улам дэбжэхэ асуудалда гол анхаралаа табиба. Экономическа талаараа гээгдэнги байха гээшэ үлэн хооһон, үбшэн зоболондо дайрагдаха гэһэн удхатай юм. Тиимэһээ ООН экономическа хүгжэлтын асуудалнуудта ехэ анхаралаа табиха уялгатай.

Буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрхэ хэрэгтэ бага оронууд хабаададаггүйшье һаа, тэрээнһээ хохидодог байна гээд Парагвайн гадаадын хэрэгүүдэй министр Рауль Сапена Пастор тэмдэглэбэ. Эгээл иимэһээ эдэ гүрэнүүд буу зэбсэг хуряаха тухай хэлсээнүүдэй аша үрэтэй байхын тулада тэмсэхэ ёһотой.

Гадаадын худалдаа наймаанда адли бэшэ байдал усадхаха хэрэгтэ Парагвайн делегат үгынгөө ехэнхи хубиие зорюулба. Эд бараа худалдадаг гүрэнүүдэй аша туһада дэлхэйн дэлгүүртэхи сэнгэй ехээр тогтоогдодог байгаа сагта экономическа колониализм үргэлжэлхэ гээд энэ хүн хэлэбэ.

Парагвайн делегат Урда Африкын Республикын правительствын зүгһөө үндэһэ яһанай илгаа гаргадаг ябадалые буруушааба.

Урда Вьетнамай һургуулиин үхибүүдые, студентнүүдые арестовална. Буддын шажантаннис хашана мүрдэнэ, город, тосхонуудай хүн зониие алана хюдана. Америкын Холбоото Штадуудай дэмжэдэг игодиньдьемовскэ бүлэгүүд иимэ аргаар орониие хүтэлжэ байдаг. Зураг дээрэ: арестовалагдаһан һургуулиин басагадые солдадууд хүреэлээд байна. ЮПИ-гэй—ТАСС-ай фото.

„Хэлсээ хэхэ шэнэ арга боломжо элирүүлхэ“

ПАРИЖ, сентябриин 24. (ТАСС). Баруун Европын гүрэн хоорондын политическэ организациин европейскэ соведэй Страсбургда үнгэргэгдэжэ байгаа жэл бүриин сесси дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, Англиин хэблэлэй түлөөлэгшэ лорд Эдвард Хит гэгшэ иигэжэ мэдүүлбэ: «Зүүн ба Баруун оронуудай хоорондо хэлсээнүүдые хэхын тула шэнэ арга боломжонуудые элирүүлхэ ёһотойбди».

«Энэнь ямар арга боломжонууд бэ? — гэжэ Хит үргэлжэлүүлбэ. Энэнь юуб гэхэдэ, нэн түрүүн НАТО-до, Варшавска договорто ородог бүхы оронуудта ажаглагшадые табиха тухай асуудал мүн болоно. Энэ хадаа юрын зэбсэгэй туһаламжаар гэнэдхэн добтолхо аюулые нилээдгүй багадхаха хэрэгтэ туһалха болоно». «Зүүн оронуудтай хэлсээ хэхэ бэшэшье арга боломжо элирүүлхэ ёһотойбди,—гэжэ Хит уряалба. — Үнэн зүб хэлсээнүүдые баталхын тулада оролдохо ёһотойбди. Московско договор мэтэ хэмжээнүүд түүхэтэ удха шанартай, Зүүн ба Баруун зүгүүдэй оронуудай харилсаанда шухала удха шанартай болохыень хүсэел».

Ядерна зэбсэг тарааха ябадал хориһон хэлсээ хэхэ шухала гэжэ Хит хэлэбэ. Гэбэшье, НАТО-гой ядерна хүсэ байгуулхаар США-гай дурадхалые бэелүүлхэдэ хамаагүй шэнгеэр хэлэбэ. Энээндэнь Атлантическа можодо ородог гүрэнүүд хабаадаха юм.

„НЕЙЕС ДЕЙЧЛАНД“ СОВЕТСКЭ ПРАВИТЕЛ[ЬСТВЫН] МЭДҮҮЛГЭ ТОЛИ[ЛБО]

БЕРЛИН, сентябриин 2[4]. Ядерна туршалга хорихо [...] скваган договорто Хитадай [...] рилэгшэдэй хараа шугам[...] ветскэ правительствын [...] «Нейес Дейчланд» газета [...] сэдөөр толилбо.

Москвагай догов[ор] США-да эсэс[лэн] баталба

ВАШИНГТОН, сентябри[...] (ТАСС). 80 хүн зүбшэжэ, [...] буруушаажа дуугаа үгэжэ, [...] дуугаар США-гай сенат [...] вор эсэслэн баталха тухай [...] абаад, «1963 оной авгус[...] США-гай, Англиин ба ССС[Р...] нэһөө Москвада гар [...] агаарта, замбуулинай дайд[а] доро ядерна туршалга хори[...] договорые баталха зүбшөөл[...]

Табан түби[ин] журналистну[удай] уулзалга

АЛЖИР, сентябриин 24. Табан түбиин журналистну[удай уул]залгада хабаадагшадтай [...] үсэгэлдэр үдэшэ Алжирай [...] кын президент Бен Белла [...]

Уулзахын тулада таана[р] ниислэл хото шэлэһэн [...] Тиигэжэ Алжир городые та[...] лэл болгоот, танай орга[...] ородог һайн һайхан сэдьхэл[...] хүнүүдэй ниислэл болго[...] айлшадта хандан, Алжирай [...] толгойлогшо хэлэбэ. Уулза[...] баадагшадта хандажа ам[...] найнгаа һүүлээр, Бен Белла [...] листнуудай асуудалда хари[...]

Москвагай договорто гар [...] һанай үглөөдэрынь лэ Алжи[р...] дэ хабаадаа гээд асуудалн[...] рюусангаа Бен Белла мэдү[...]

Алжир хадаа эб найрамд[...] хижүүлгэдэ зорюулһан бүхы [...] нүүдые дэмжэжэ байна гэжэ [...] лэбэ. «Ядерна зэбсэггүй [...] дые бии болгохын түлөө тэ[...] бүхы дэлхэй иимэ зоно[...] ёһотой» — гэжэ Бен Белла [...] шалган доро мэдүүлбэ.

Бен Белла саашань иигэ[...] бэ: «Үмсын мэдэлэй газары[...] лахаар документ манай [...] лэдхэбэ. Энэ документын ё[...] һаяын болзорто социалис[...] бүхы үмсын юумые булт[...] дэлдээ абаха юм».

Журналистнуудай бү[...] гурбадахи уулзалгада хаб[...] мүнөө үглөөгүүр Блиду ошол[...] кооперативтайнь танилсаха [...]

А. Гизенгы[н] бэень муу[д...]

ЛЕОПОЛЬДВИЛЬ, сентябр[...] (ТАСС). Зургаан үдэрэй т[...] хооһоор байһанай эсэст[э...] Гизенгын бэе һуларан [...] Энээнтэй дашарамдуулан [...] лынхидтэйгөө уулзуулха [...] үгыт гэжэ Конгын засаг[...] хандаба гээд Африкатай һа[...] гадэлгын партиин онсо [...] коммюнике соо хэлэгдэнэ. [...] гые абарха тушаа засаг[...] олон дахин хандаашье һа[...] дань харюусанагүй.

Парламентын депутадай [...] байһыень үни удаанай [...] һаа, тусхай түлөөлэгшэд ха[...] рэгээр хандана, Конгын [...] эрэлхэг баатараар тэмсэжэ[...] тушаа мэдээсэлнүүдые үргэ[...] раахагүйн тулада эдэнэ[р...] юумэ хэнэ гээд Африкатай [...] нэгэдэлгын партиин коммю[нике соо] хэлэгдэнэ.

Центральна правительст[вын] саг түрын иимэ муухай аа[...] доруулаад, Африкатай һанал[...] дэлгын парти Антуан [...] ами наһые абархын түлөө [...] хэмжээнүүдые абаха эрил[...] Антуан Гизенгын наһа ба[...] лоо һаань, засаг түрэ бү[...] харюусаха гэжэ энэ парти [...] бэ.

Засаг түрын зүгһөө энэ[...] далда иимэ хайхарамжагүй[...] дажа байхадань Конгын [...] зон ехээр гайхана. Конгы[н] ехэ политическэ ажал яб[...] дай нэгэн, Конгын арадай [...] хэ хүбүүн Антуан Гизенг[...] гаха гэжэ иигэнэ гээшэ [...] Африкатай һаналаа нэгэдэл[гын пар]ти тэмдэглэнэ.

Социализмын оронуудта

Нэгэн ниитэ уг зорилго тээшэ хамтаараа дабшана

(Түгэсхэл. Эхиниинь 3-дахи нюурта)

Удаань Фриц Кабелиц гэгшэ Шведт хотын дэргэдэ баригдажа байгаа нефть абаха комбинадые манда харуулба. Тус комбинат советскэ нефтиие тон ехээр хэрэглэдэг предприятинуудай нэгэниинь болохо юм.

—Энэ барилгада Советскэ Союзай дүй дүршэл хэрэглэгдэнэ гэжэ мэдэхэдээ таанар ехэ һонирхохо байхат,—гэжэ инженер хэлэнэ.—Нэгэ үедөө барилгашад түсэбөөр хараалагдаһан болзорто ажалаа дүүргэжэ шадаагүй бэлэй. Тиигээд энэ бэрхэшээлтэ асуудалаараа советскэ мэргэжэлтэдһээ зүбшөөл абажа, тэдэнэй дурадхалаар барилгынгаа хүдэлмэриие ондоогоор эмхидхэдэг болоо һэмди. Тиигээд барилгымнай хүдэлмэри тон түргэнөөр ябадаг болоо.

Нефть абадаг энэ комбинадта түүхэй эдэй ихагтал зарим хубинь хэрэглэгдэхээр хараалагдана. Нэгөөдэ хубинь түрүүн дээрээ түмэр харгыгаар, хойшодоо нефтепроводоор дамжуулагдан, «Лейна» гэдэг тон томо химическэ комбинадта эльгээгдэхэ юм.

«Лейна» комбинадые түрүүшынхээ харахадаа, хүн бүхэн угаа ехээр гайхадаг юм. Тус комбинат хэдэн километрэй газарта оршодог, бүхэли городой түхэлтэй предприяти юм. «Лейна» комбинат мүнөө үеын экономикодо — промышленность, хүдөө ажахыдашье, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэдэшье зорюулан, тон шухала бүхы химическэ олохон зүйлнүүдые бүтээнэ. «Лейна» комбинадта аяар 28 мянган хүдэлмэришэд болон алба хаагшад ажаллана! Энэ баримта тус комбинадай ямар ехэ байһыень мүн лэ тодоор гэршэлнэ.

Энэ комбинадһаа гадна, жэшээлхэдэ, «Буна» гэжэ комбинат, тэрэшэлэн Биттерфельдын комбинат мэтын химическэ промышленностиин тиимэ томо томо предприятинууд Германиин Демократическа Республика дотор бии юм. Тус республикын арадай ажахыда урданшье хими угаа ехээр хэрэглэгдэдэг байгаа. Мүнөө ГДР-тэ химическэ промышленностиин үйлэдбэри 1936 онойхиһоо 5,5 дахин ехэ болонхой.

Химическэ предприятинуудынь энээнһээ урда тээ гол түлэб хүрин нүүрһэ хэрэглэдэг байһан юм. Теэд мүнөө болоходоо, иимэ зүйлэй түүхэй эд химиин эрилтые хүсэд хангахаяа болинхой. Мүнөө нефть хэрэгтэй байна. Хүрин нүүрһэндэ орбол бүри ехэ зүйлнүүд нефтьһээ абтаха юм. Энээнһээ гадна, нэгэн адли хэмжээнэй продукци абахын тула нефтьдэ орходоо хэдэ дахин ехэ нүүрһэн хэрэгтэй болодог. Ажалай өөрынь үнэ хямдаруулхада нефтиин ямар туһатай байһаниинь эндэ эли тодоор харагдана!

«Лейна» комбинат Советскэ Союзһаа нефть абаашадаг болоһоор үнинэй юм гэжэ бидэндэ хөөрөө. Мүнөө дээрэ манайхинһаа нефть цистернээр зөөжэ абаашана. Энэ үнэтэ зүйлые ашаглахада, түрүү технологи хэрэглэхэ арга олгоно. Энээнэй ашаар ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэхэн амжалта туйлагдаа. 1958 онһоо 1962 он хүрэтэр «Лейна» комбинадта ажалай бүтээсэ хоёр дахин ехэ болоо. Продукциин өөрынь үнэ нилээд хямдараа, шанарынь һайжараа.

«Лейна» гэжэ хуушан комбинадай хажууда, ехэхэн талмай дээрэ ГДР-тэ һаяхан бүтээгдэһэн барилга нэмжыжэ харагдана. Энээниие «Лейна-2» гэжэ нэрлэдэг. Тус химическэ комбинат мүн лэ советскэ нефтеэр ажаллана. Социалис оронуудай экономическа талаараа нягта хани харилсаатайгаар ажаллаха гэһэн үзэл бодолой ямар шухала байһые, тус оронуудта иимэ хани харилсаанай ямар ехэ ашагтай туһатай байһые барилгын начальник Эрхард Хундиш гэгшэтэй эндэ хөөрэлдэхэдөө ойлгоо һэмди.

«Лейна-2» гэжэ химическэ комбинадай бүрин ашаглалгада оруулагдан хүдэлмэрилжэ эхилхэдэнь, тус комбинат бодхооходо туһалһан, тэрээниие түүхэй эд хэрэгсэлнүүдээр хангадаг оронууд ехэхэн үршөөл хайрада хүртэхэ байна. «Лейна-2» комбинадай бүтээн гаргаха химическэ продуктнуудые Германиин Демократическа Республикаһаа гадна, мүн социализмын бүхы оронуудай арадай ажахы хэрэглэдэг болохо юм.

Социалис гүрэнүүдэй хани харилсаатайгаар ажаллахада, социалис гүрэн бүхэнэй арадайнь ажахы урматай һайнаар хүгжэнэ, эдэ оронууднай социализм, коммунизм тээшэ бүри түргэнөөр дабшана. Эдэ бүгэдые хаража байхада, Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй тон буруу юумэ хэжэ байһаниинь эли тодо болоно. Аха дүү оронуудай хүсые саашадань нэгэдүүлэн бэхижүүлхын орондо, харин тэдэ хүтэлбэрилэгшэд амяараа, тусгаар национальна ажахынуудые байгуулха тухай тон буруу үзэл баримтална, орон бүхэн «гансал өөрынгөө хүсөөр» социализм байгуулха ёһотой гэһэн эрилтэ табина. Иимэ бодомжонуудай тон алдуутай, тодхор тойботой байһыень бодото байдал эли тодоор гэршэлэн харуулна.

Экономическа талаараа социалис гүрэнүүдэй нягта харилсаатайгаар ажаллан хүгжэхэ гэдэг үзэл бодолыемнай Германиин Демократическа Республикын ажалшад нэгэн дуугаар дэмжэнэ. Энэншье ойлгосотой ха юм даа. Иимэ хани харилсаатай байхада ГДР-эй ажалшадташье, социалис оронуудай бүхы арадуудташье тон туһатай бшуу.

М. ПОДКЛЮЧНИКОВ.
Берлин—Москва.

Редактор **Ц. О. ОЧИ[РОВ]**

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур
1963 оной сентябриин 26.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Ула[н-Удэ], улица ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. р[едак]тора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—[...] отделов: сельскохозяйственного производства и парт[ийной] жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и [...]ной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологич[еской] —24-74, советского строительства и быта—34-93, раб[око]ров и писем—25-41, 38-30, информации—32-74 и перев[одов] 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры Бурятской АССР.

Н00535. Зак. № 5092